

Møte onsdag den 4. mars 2015 kl. 10

President: Ole M ic Thom m e s s e n

D a g s o r d e n (nr. 51):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Geir Jørgen *Bekkevold*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Oslo, Peter N. *Myhre*, har tatt sete.

Representanten Anne Tingelstad Wøien vil fremsette et representantforslag.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:00:57]: På vegne av representantene Geir Pollestad, Per Olaf Lundteigen og meg sjøl har jeg gleden av å fremme et forslag om å innføre faget arbeidslivsfag som et obligatorisk tilbud på ungdomstrinnet.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r. 1 [10:01:18]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Erna Solberg vil møte til muntlig spørretime. Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:01:45]: Norges befolkning vokser, flere bor i byer, og vi blir flere eldre. Økningen i antallet eldre kommer for fullt inn på 2020-tallet. Vi skal møte denne utviklingen og sikre at våre eldre med behov for pleie og omsorg får nettopp det – omsorg av høy kvalitet, som er tilgjengelig for alle uavhengig av familiens personlige økonomi.

I flere kommuner hvor regjeringspartiene har flertall, ser vi et målrettet arbeid for å privatisere og kommersialisere pleie- og omsorgstjenester. Hva er erfaringen med dette?

Forskning på privatisering av helse- og omsorgstjenester, bl.a. fra USA, viser at de store private kjedene kommer dårligere ut på kvalitet. Det er vanskelig å tjene penger på slike tjenester uten å kutte kostnader på områder som lønn, pensjon og antall ansatte. Det har satt situasjonen for dem som jobber i sektoren, under press.

Forskning fra NOVA i Norge viser det samme bildet. Det man kan spare av penger på konkurranseutsetting, gjenspeiles lett i kvaliteten på tjenestene: færre ansatte, lavere grunnbemanning og mer bruk av kortvakter. Vi hus-

ker fortsatt det som ble avdekket i den såkalte Adecco-skandalen.

På Dagsrevyen på mandag kunne vi se at en familie så seg nødt til å betale privat for en sykepleier til å passe på sin pleietrengende mor nattetid fordi bemanningen på sykehjemmet var for lav. Det var én hjelpepleier på 19 pasienter om natten, og én nattsykepleier hadde ansvaret for 104 pasienter fordelt på seks avdelinger.

Er statsministeren urolig for at ytterligere kommersialisering av denne sektoren vil føre til et press som til syvende og sist leder til en todelt omsorgstjeneste som rammer de pleietrengende og mest sårbare?

Statsminister Erna Solberg [10:03:36]: Representanten Jonas Gahr Støre fremsetter påstander om at det i kommuner i Norge arbeides aktivt for mer kommersialisering av tjenestene. Min opplevelse er at det i norske kommuner – uansett politisk farge – jobbes aktivt hver eneste dag for å sørge for at de eldre får et bedre tilbud, for at kvaliteten løftes, og for at de eldre får de tjenestene de fortjener.

Jeg mener at det ikke er forskjell på politisk farge når det gjelder viljen til å gjøre det, men det er av og til forskjell i politisk farge når det gjelder hvor man setter fokus. Én av de tingene som en del kommuner under ledelse av Høyre, Fremskrittspartiet og andre borgerlige partier har gjort, er å si at det å ha kontroll i sin egen hverdag og få mer valgfrihet er viktig, og at det er en kvalitet i seg selv. Derfor er det innført mulighet for brukervalg mange steder. Og vi ser fra alle undersøkelser at muligheten til å få brukervalg – muligheten til å velge noe annet – gjør at man faktisk opplever bedre kvalitet. Men ansvaret for eldreomsorgen og for tjenestetilbudet ligger alltid hos kommunene og hos det offentlige.

Men det er viktig å løfte kvaliteten i årene fremover. Det er én av tingene regjeringen jobber aktivt med, bl.a. ved å sørge for at den store variasjonen vi ser mellom kommunene, blir bedre sett, slik at de kommunene som gjør det dårlig, kan bli bedre ivaretatt og bli enda bedre kommuner. En av tingene vi har gjort, er arbeidet med å etablere et eget kommunalt helse- og omsorgsregister, som vil medføre at kommunepolitikerne selv i større grad kan se hvordan de hevder seg på ulike kvalitetsparametere sammenliknet med andre kommuner – og dermed også kan gjøre de styrkingstiltakene som skal gjøre at hver eneste av de eldre i Norge får den omsorgen de fortjener.

Jonas Gahr Støre (A) [10:05:38]: Spørsmålet er: Hva er erfaringen med privatisering og kommersialisering av denne typen tjenester? NOVAs forskning viser at der det knipes inn, er knyttet til ansattes pensjonsrettigheter, lønn og antall. Det er der marginene oppstår. Det jeg ønsker å høre, er om statsministeren er urolig for denne utviklingen, hvor vi ser eksempler på at det er lav bemanning, det er bemanning av folk uten god faglig bakgrunn og utdanning. Det går ut over omsorgen til dem som trenger den typen omsorg.

Så er vi enige om all mulig valgfrihet, at man kan ha lengst mulig tid hjemme, bruk av velferdsteknologi, alt det

vi forsker på og ønsker å legge til rette for, men resultatet av kommuneøkonomi, manglende skatteinntekter, er at det er her det kuttes. En målrettet strategi i noen kommuner er at man da privatiserer, setter dette ut. Spørsmålet jeg stiller, er: Uroes statsministeren over det hun ser av karaktertrekk, slik vi så i reportasjen i Dagsrevyen nå på mandag?

Statsminister Erna Solberg [10:06:41]: Ja, jeg uroer meg og ser at vi ikke har en god nok eldreomsorg i Norge. Derfor har regjeringen mange tiltak for å løfte kvaliteten i norsk eldreomsorg. Jeg mener det ikke er grunnlag for å trekke slutning om at det er kvalitetsforskjeller mellom privat og offentlig drevne institusjoner innenfor eldreomsorgen. Tvert imot vet vi fra brukererfaringsundersøkelser at de private ofte har skåret høyere, vært mer fleksible og kunnet gjøre tilpasninger mer lokalt enn det de offentlige har gjort.

Når representanten Jonas Gahr Støre velger å bruke Adecco-skandalen, må det være en tidsforskyvning som er til stede, hvis han har glemt at tre måneder etter den, kom de store skandalene knyttet til Trondheim kommune – under ledelse av Arbeiderpartiet – som viste en rekke brudd innenfor omsorgssektoren knyttet til overtid og arbeidsmiljøet.

Det er ikke forskjell på offentlig og privat knyttet til dette. Vi er alle nødt til å jobbe med å løfte kvaliteten i omsorgen, og noen ganger er de gode ideene fra det private viktig å lære av for det offentlige.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Tove Karoline Knutsen.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:07:55]: Den svenske samfunnsøkonomen Laura Hartman måtte gå fra jobben som forskningsleder i det svenske Studieförbundet Näringsliv och Samhälle da hun dokumenterte at privatiseringa og kommersialiseringa i svensk eldreomsorg hadde ført til dårligere tjenester og en storstilt utbyttefest for private eiere, i likhet med hva annen forskning viser. Under den borgerlige regjeringa i Sverige fikk en håndfull store, internasjonale konsern hånd om all privat eldreomsorg. I Norge ser vi litt samme tendens. Det som starter som lokalt baserte private tiltak innen velferd, blir etter hvert overtatt av de store konsernene. På slutten av den borgerlige regjeringstida i Sverige var det flere politikere fra Moderaterna, Høyres søsterparti, som offentlig begynte å stille spørsmål om denne privatiseringspolitikken hadde ført dem i riktig retning, eller kanskje i gal.

Når skal Høyre begynne å stille samme spørsmål? Fins det ikke grenser for privatisering og kommersialisering innen disse sårbare velferdsområdene? Og hvor vil statsministeren sette grensen?

Statsminister Erna Solberg [10:08:55]: Det er jo ikke et stort innslag av kommersialiserte, private tilbud innenfor norsk eldreomsorg. Jeg tror opptellingen som ble gjort før valget i 2013, viste at det var omtrent 15 eller 18 institusjoner som var konkurranseutsatt – det kan være at tallet er litt høyere, jeg tar det fra hodet, så jeg vil ikke bli

tatt på faktafeil knyttet til det – men det gjøres til et stort problem at noen private er inne og tilbyr tjenester, og vi vet fra mange av undersøkelserne, at de skårer høyere på brukertilfredshet blant innbyggere.

Det største innslaget er der hvor vi har valgfriheten til den enkelte eldre. I Høyre mener vi at eldre mennesker er gamle nok til å bestemme selv, de kan gjøre sine egne valg. I motsetning til det folk på venstresiden mener, at eldre ikke kan gjøre valgene, at kommunen må gjøre valgene for dem, mener vi at eldre kan gjøre sine egne valg. Det er de som opplever kvaliteten i tjenestene nærmest seg, og de må kunne gjøre de valgene.

Men dette er en diskusjon som ikke handler om kvaliteten på norsk eldreomsorg, den handler om hvordan vi løfter den kommunale, offentlige eldreomsorgen, hvordan vi sørger for at den blir bedre. Det har regjeringen gode tiltak for å gjøre, som den forrige regjeringen ikke var inne på å gjøre på det tidspunktet.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:10:20]: Kvalitet handler ikke alltid om om det er privat eller offentlig, men pasienter, eller beboere, som innvilges fast opphold på norske sykehjem, har i snitt fem-seks aktive diagnoser når de får plass. Brukerne kommer ofte, i tillegg, rett fra sykehus og inn på sykehjem på korttidsopphold – og de er like syke som de var for ti år siden da de lå på en indremedisinsk avdeling på et norsk sykehus.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hva vil statsministeren gjøre for å sikre at vi har nok bemanning og nok kompetanse – og øke her – og at det ikke er et blindspor for leger å ta videreutdanning og bruke tiden sin på norske sykehjem, at dette heller blir framhevet som en god vei å gå for å bli en spesialist i allmenntmedisin, enn å miste den måten å ta utdanning på?

Statsminister Erna Solberg [10:11:19]: Jeg tror representanten Bollestad er betydelig mer inne på utfordringene i norsk eldreomsorg i dag enn det Arbeiderpartiets representanter har vært i disse spørsmålene tidligere. Det er jo et kvalitetsløft for hele omsorgssektoren som er viktig, uavhengig av hvem som drifter de ulike enhetene, og da er det viktig å sørge for at vi har mer kunnskap. Det er grunnen til at vi jobber med kvalitetsregister, kvalitetsindikatorer som gjør at kommunene kan sammenligne seg med hverandre – de kan se hvem som er bra, og hvem som ikke er så bra på dette området.

Det er én av de tingene vi jobber med. Så jobber vi også med bemanningsspørsmålene. Det står i Sundvolden-plattformen at vi skal ha veiledende eller faste bemanningsnormer knyttet til omsorgssektoren, og vi jobber med en stortingsmelding om primærhelsetjenesten som vil komme til Stortinget, hvor også omsorgssektoren vil bli omtalt, for det er en nær sammenheng mellom det som er helsetjenestene og det som er omsorgstjenestene, særlig innenfor eldreomsorgen. Og nettopp det at Samhandlingsreformen gjør at mye tyngre pasienter nå flyttes ut igjen til syke-

hjemmene, gjør at dette kvalitets- og helseperspektivet må bli sterkere.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:12:32]: I pasient- og brukaromboda si årsmelding for 2014 er det dokumentert at sjukeheimstilbudet har store og alvorlige manglar som fører til at enkeltmenneske ikkje får nødvendig helsehjelp, og at grunnleggjande rettstryggleiksgarantiar er sette til side. Pasient- og brukaromboda etterlyser konkrete tiltak for å sikra at sjukeheimstilbudet i Noreg samsvarar med pasient- og brukarrettighetslova sine grunnleggjande formål.

Statsministeren var inne på å auka kvaliteten og få eit nytt register, men ein kjem ikkje utanom grunnbemanninga. I saka frå Dagsrevyen var det éin hjelpepleiar på 19 pasientar, men dette er jo normalen òg ute i det offentlege tilbodet. Mitt spørsmål er: Meiner statsministeren at ein bemanning med éin hjelpepleiar på 19 pasientar om natta er ein akseptabel bemanning, som sikrar kvaliteten i tilbodet?

Statsminister Erna Solberg [10:13:41]: Jeg mener ikke at vi som politikere skal avgjøre hva som er akseptabelt, for det er jo helt avhengig av hvor syke de som er på sykehjemmet, er. Det er veldig viktig å ta høyde for at det på noen sykehjemsavdelinger er veldig syke personer, der dette absolutt ikke er en god nok bemanning, mens det på andre sykehjem kan være ganske oppegående personer, så det må være en differensiering her. Man kan ikke stå på talerstolen i Stortinget og si at den og den bemanningen ikke er riktig. Dette er et faglig spørsmål, som bl.a. Helsetilsynet og andre må ta stilling til i sine vurderinger. Men det vi skal gjøre, er å løfte kvaliteten på det arbeidet som gjøres, og så har vi altså sagt i Sundvolden-plattformen at vi skal se på bemanningsnormer og veiledende bemanningsnormer for dette, og det vil vi komme tilbake til Stortinget med. Det er jo å gå lenger enn det den rød-grønne regjeringen gjorde, som i forrige periode avviste den typen forslag, også knyttet til legebemanningen innenfor eldreomsorgen, som altså hele opposisjonen var enige om at man burde gjøre noe med. Denne regjeringen har tenkt å følge opp, og Stortinget vil få en stortingsmelding til behandling hvor det er mulig å følge dette opp.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:14:52]: Årlige tilsyn avdekker at det begås lovbrudd ved to av tre norske sykehjem. Dette er ikke en debatt om privat eller offentlig drevne sykehjem, det er en debatt om en stor offentlig utfordring. Aller størst er den i kommunal sektor. I min kommune, Gjøvik kommune, som Arbeiderpartiet alltid har styrt, har vi tilsvarende eksempler som det Jonas Gahr Støre viser til, hvor et omsorgsdistrikt med sykehjem og hjemmetjeneste deler på én sykepleier om natten, så dette er ikke en ukjent utfordring. Så har jeg vært på Oppsalhjemmet i Oslo, som drives av Norlandia Care. De har en egen pårø-

rendeskole, og de har en legedekning vi i Gjøvik kommune bare kan drømme om ved sykehjem og i omsorgstjenesten.

Men dette med tilsyn og pårørendes deltakelse tror jeg er en av nøklene for å skape mer åpenhet, få større deltakelse og mer kunnskap om hva som skjer i norsk eldreomsorg. Hva vil regjeringa gjøre for å få en mer enhetlig tilsynsordning? I dag spriker dette i alle retninger, fra dem som har gode tilsyn lokalt, til dem som ikke har det i det hele tatt.

Statsminister Erna Solberg [10:16:03]: Det er ulike nivåer på tilsynet. Det ene er det egentilsynet som kommunene gjør bl.a. med hensyn til brukerrettighetene og individene. Det andre tilsynet er det som Helsetilsynet utøver når det gjelder kvaliteten, og der gjør Helsetilsynet en innsats på ulike områder, også i sykehjem. De påpeker forhold i ulike rapporteringsrunder – for noen år siden var det en stor rapporteringsrunde fra Helsetilsynet om bruk av tvang innenfor demens bl.a. – og går inn og ser på om det er brudd med tanke på kvaliteten. Dette vil også bli bedre i det øyeblikket vi har noen normer å forholde oss til, som regjeringen jobber med, også kvalitetsindikatorer, som vil bidra til at man kan måle hva god kvalitet er. I dag stilles det jo ofte spørsmål ved hva vi skal måle oss mot, ikke bare innsatsfaktorene og personene, men også hvilket tjenestetilbud som for øvrig gis, og innholdet i det.

Jeg mener at det er mye god eldreomsorg i Norge. Jeg har vært på fantastiske institusjoner, som ikke minst sørger for å stimulere demente til å ha et meningsfylt liv fortsatt, så vi må ikke tegne et bilde hvor alt er svart. Men det er mange hull, som vi er nødt til å fylle.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål. Presidenten vil understreke betydningen av at vi holder taletiden. Vi kommer ikke til å holde på lenger enn halvannen time.

Audun Lysbakken (SV) [10:17:23]: Hovedbildet av norsk eldreomsorg er jo bra. Samtidig vet vi at det er en del ting som ikke er godt nok, og Norsk senter for menneskerettigheter har gjort en gjennomgang som viser en del alvorlige funn på sykehjem, bl.a. underernæring, som rammer altfor mange eldre, altfor mange tilfeller av feilmedisinering, grov bruk av tvang osv. Det den rapporten og veldig mange andre peker på som nøkkelen til å få gjort noe med dette, er økt bemanning. Det er illevarslende når vi ser, skal vi si, begynnelsen på et nytt klasseskille, der noen som har penger til det, kan kjøpe seg til bedre omsorg enn andre. Det gjør at vi i SV tenker nytt rundt spørsmålet om bemanningsnorm på sykehjem. Det er noe både SV og Høyre har vært imot før, men som jeg opplever at regjeringen nå har signalisert en vilje til å tenke rundt. Men vi har ikke helt greid å få svar fra regjeringen på hva det er som nå utredes, for det står «norm/veileder» i regjeringserklæringen. Det er to veldig forskjellige ting. Derfor vil jeg gjerne spørre om det er aktuelt med en nasjonal bemanningsnorm for sykehjem.

Statsminister Erna Solberg [10:18:29]: Vi utreder det spørsmålet, og det vil komme en stortingsmelding som også tar for seg omsorgssektoren og primærhelsetjenesten i kommunene. Jeg kan ikke nå konkludere med om regjeringen konkluderer med en norm eller en veiledende norm. Det er også store forskjeller nettopp på hvem som bor på sykehjemmene, og det som kan være farlig, er at man tror at sykehjemmene er A4-løsninger. Det er de ikke. Noen steder er det veldig oppegående personer som er der, mentalt oppegående, andre er i demensavdelinger – det er veldig stor variasjon. Noen ganger kommer det inn veldig tunge pasienter fra sykehusene som krever ekstra bemaning. Vi må ha en fleksibilitet. Det er faktisk noe av det vi må bestrebe oss på innenfor sykehjemsorganiseringen, å ha fleksibilitet og kunne sette inn ekstra innsats når det kommer enda dårligere pasienter inn. Derfor er det vanskelig å lage en felles nasjonal norm. Derfor kan veiledninger være veien. Vi har ikke tatt beslutning om det i regjeringen, men vi er åpne for å diskutere det, og derfor kommer vi til Stortinget med det.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:19:43]: Etterretnings-tenesta kom med si vurdering av sikkerheitstruslane i 2015, og den blei nyleg lagd fram. I den rapporten framheva ein sikkerheitstruslane knytte til Russland og Russlands forsøk på å styrkje si stilling i tidlegare sovjetstatar. Det blir òg påvist ein aukande trussel i det digitale rom, og både Kina og Russland blir nemnde som dei mest aktive aktørane bak nettverksbaserte etterretningsoperasjonar retta mot Noreg, men ikkje minst framhevar ein trusselen frå den ekstreme islamismen. ISIL, Al Qaida og andre islamistiske terrorgrupper opererer i Syria. ISIL har kjempa til seg kontrollen over store område i Irak og Syria. Det har skapt nye fristader for terrorisme i regionen, og det har auka terrortrusselen i regionen, men òg mot vestlege land.

Desse truslane angår langt fleire enn Forsvaret. Løysingane ligg i stor grad hos sivile instansar. Me må aktivt motverke farleg radikaliserings i utsette ungdomsmiljø. Me må stanse finansieringa av denne terrorismen. Me må stanse rekruttering frå Noreg til terrorgrupper som ISIL, Nusrafronten, Al Qaida og fleire andre. Me må vere villige til å bidra militært til å styrkje utsette lands forsvarsevne mot terroristbevegelsar. Me må drive etterretning for å identifisere farlege personar som kjem heim etter å ha fått ideologisk indoktrinering og krigserfaring i terroristgrupper. Me må gi kommunar råd om korleis dei skal stille seg når personar som kjem heim frå slike krigsområde, kan utgjere ein sikkerheitsrisiko.

Det er i Noreg tatt initiativ til tiltak på fleire område, men mitt spørsmål til statsministeren er: Har me i tilstrekkeleg grad god koordinering og innsats i møte med den ekstreme islamismen og terrortrusselen, eller er det spesielle utfordringar som enno ikkje er adresserte systematisk nok, og med stor nok tyngd?

Statsminister Erna Solberg [10:21:53]: Vi lever i en verden som rundt oss skaper større utfordringer for oss.

Det gjelder både det som skjer i cyberspace fra andre land, organiserte kriminelle interesser, og det gjelder ikke minst terrortrusselen og den økende rekrutteringen som radikal jihadistisk islamisme har fått knyttet til situasjonen i Syria, knyttet til situasjonen i Somalia, knyttet til situasjonen i Libya, og det er flere fra Boko Haram rundt Sahara. Det er flere områder hvor dette er en stor utfordring og et arnested for terrorvirksomhet også rettet mot mål utenom selve området.

Det er riktig at vi er nødt til å møte dette på veldig mange ulike måter. Vi er en del av kjernegruppen knyttet til kampen mot ISIL i Irak. Vi arbeider nå med å slutføre utsendelsen av norsk deltagende militært personell i opptreningen knyttet til bekjempelsen der. Vi jobber godt i samarbeid med mange andre land, i etterretnings samarbeidet, for å få god oversikt. Vi jobber mye i Norge, og vi har styrket PSTs evne til å følge dem som kommer tilbake, til å lete etter risiko, til å jobbe med kjente personer med den typen tilknytning, men det er fortsatt sannsynligvis rom for å gjøre mer på de områdene.

I tillegg jobber vi med å mobilisere det jeg kaller den verdikampen som pågår hver dag for øyeblikket i vårt samfunn om noen unge menneskesjeler. Kampen mellom om det er ISIL og den fundamentalistiske islamistiske tankegangen som skal vinne eller om det er våre liberale verdier som skal vinne, dreier seg om å jobbe med å mobilisere alle gode krefter i lokalsamfunnet for å hjelpe ungdom på rett vei fremover. Vi har mye mer å gjøre, men vi har begynt.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:24:00]: Eg vil takke for det gode svaret.

Statsministeren nemner det militære bidraget til Irak som regjeringa har fått samtykke frå Stortinget til, og eg vil gjerne høyre kva statusen er for det oppdraget.

Så veit vi at jødar var blant terrormåla ved terroraksjonen både i Paris og i København no på nyåret. Meiner statsministeren at det er grunn til å systematisere og forsterke den førebyggjande innsatsen mot antisemittisme og styrkje beskyttelsen av jødiske institusjonar i Noreg? Når vi ser kor spesifikk trusselen var både i Paris og i København, er det eit naturleg spørsmål å stille.

Statsminister Erna Solberg [10:24:51]: Politiet har styrket beskyttelsen av de jødiske institusjonene i Norge, nettopp fordi vi ser konsekvensene og ringvirkningene av både det at jødene i flere av de terrorhandlingene som har vært gjort, har vært primærmål, og også at de har vært sekundærmål, altså at man – når det har vært to aksjoner – har gått til aksjon nr. 2 mot jødiske institusjoner. Det er et arbeid som politiet følger nøye med på, og der de har gjort sikringstiltak.

Det andre vi er nødt til å gjøre, er å jobbe med den økende antisemittismen og det jødehatet som vi opplever. Det er i noen grupper et hat mot jøder, også knyttet til den situasjonen som har vært i Midtøsten. Det er viktig å engasjere og få med alle som bor i Norge, inn i diskusjonen om at vi ikke skal flytte konflikter utenfra inn til vårt hjemland. Den andre siden av det er at det er en felles side mellom det som jeg opplever er antisemittisme og islamofobi, og en sterk

kritikk av alle som kommer til Norge med en annen kulturell bakgrunn. Det er to sider av samme sak som vi er nødt til å bekjempe.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Hans Olav Syversen.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:26:11]: Takk for det – jeg holdt på å si takk for sist til statsministeren. Hva er det vi sier? Det var en ærlig og rett fram diskusjon.

Jeg har lyst til å komme tilbake til det som var et av utgangspunktene for hovedspørsmålet, nemlig Etterretningstjenestens vurdering av sikkerhetstrusler i 2015 og spørsmålet knyttet til Russland, hvor bl.a. deres forsøk på å styrke sin innflytelse i tidligere sovjetstater er særskilt nevnt.

Forsvarsministeren har i veldig klare ordelag sagt noe om forholdet til Russland, nemlig at det aldri blir det samme igjen. Det er et sterkt uttrykk for en uro når vi er naboland til Russland. Vi ser det som har skjedd med Boris Nemtsov. Vi vet ikke hvem som står bak, men vi vet hvilken risiko de som stiller seg i en slik situasjon som han har gjort, løper.

Mitt spørsmål er da: Hvordan ser statsministeren på vårt forhold til Russland?

Statsminister Erna Solberg [10:27:24]: Vårt forhold til Russland er preget av noen viktige punkt. Vi kan ikke som et lite land, som har vårt førsteforsvar i folkeretten, respekten for våre nasjonale grenser, akseptere at store land tar seg til rette i verden. Det har Russland gjort overfor Ukraina på Krimhalvøya, det har de gjort med aktivitetene – som nok er godt dokumentert – med russiske soldater inne i Øst-Ukraina. Der mener jeg det er et klart og tydelig svar fra oss.

Den andre delen er at vi har forsøkt å opprettholde et bilateralt forhold på de samarbeidsområdene vi har bl.a. i nord, for at dag-til-dag-arbeidet skal fungere. Det mener jeg fungerer godt, og vi har gode samarbeidsplattformer for det. Men det er klart at det påvirkes av den politiske utviklingen som er i Russland, bl.a. hvordan man slår ned på frivillige humanitære sivilsamfunnsorganisasjoner, som er basisen for folk-til-folk-samarbeidet også i Norge. Det betyr at det er satt tilbake flere steg også på det området.

Presidenten: Hadia Tajik – til oppfølgingsspørsmål.

Hadia Tajik (A) [10:28:42]: Det er eit viktig spørsmål som er reist av representanten Hareide. Eg vil understreka at det er ein krevjande situasjon Noreg står i når det gjeld trusselen frå ekstreme islamistiske miljø og andre. Regjeringa har vår fulle støtte til å handtera den situasjonen. Samtidig viser trusselbiletet frå E-tenesta og PST at vi står overfor fleire truslar, bl.a. cybertruslar og digitale truslar. Den tidlegare sjefen for Cyberforsvaret skal ha sagt at sektoransvarsprinsippet ikkje gjeld i det digitale rom, fordi han ser at utfordringane er store. Aftenposten har fortalt at Cyberforsvaret har mista store delar av

investeringsbudsjettet sitt. NSM og Cyberforsvaret er dei viktigaste kompetansmiljøa vi har til å nedkjempe digitale angrep. E-tenesta skriv eksplisitt at nettverksbaserte operasjonar utgjer ein betydeleg trussel mot norske mål. Spørsmålet mitt er korleis statsministeren vil styrkja føresetnadene våre for å kunna handtera digitale truslar, samtidig som me ser at Cyberforsvaret får vesentlege kutt i budsjetta sine.

Statsminister Erna Solberg [10:29:49]: La meg begynne med å takke for den brede støtten jeg opplever at vi har for arbeidet vårt både for å forhindre fremmedkrigere og for å slå ned på terrortrusselen.

Det er flere vanskelig spørsmål knyttet til nettverksoperasjoner fra andre land, også fra terrororganisasjoner fra Russland, f.eks. Utfordringene er ganske mangslunne. Noen av dem kommer også til å bli vanskelige for Stortinget etter hvert, når vi skal diskutere hvilke politi- og etterretningsoperasjoner som er lov og mulige i Norge, på hvilken måte vi kan samle inn informasjon om hva som faktisk foregår. Vi har nedsatt et eget utvalg som nå jobber med det, og som skal levere en utredning til høsten om hele utfordringen knyttet til cyberspacekriminalitet, men også om de spørsmålene som er knyttet til etterretning. Gjennom det forsøker vi å få et enda bredere bilde av hvilke tiltak som må til. En av de største utfordringene er at ting er flyttet fra satellitt til kabel. Der har vi mindre mulighet til å innhente informasjon, og det gjør det vanskeligere.

Presidenten: Jenny Klinge – til oppfølgingsspørsmål.

Jenny Klinge (Sp) [10:31:02]: Fleire og fleire personar reiser ut av Noreg for å delta i krigsliknande handlingar i utlandet. Dei kjem heim som ein trussel mot samfunnet vårt. Éin ting er oppgjera som kan skje i rettssalane, noko anna er den oppfølginga av desse personane og miljøa rundt dei som også må skje. Dette er eit spørsmål som blir stadig viktigare. Det er det vist til tidlegare her også.

Sikkerheitstenestene skal ha ros for at dei er så opne om temaet. Når vi får informasjon, kan vi ta ansvar. Statsministeren har tidlegare sendt brev til norske kommunar om oppfølginga av personar som kjem heim frå Syria. I Aftenposten den 2. februar i år kunne vi lese at norske kommunar ikkje blir varsla dersom ein heimkomen Syria-farar er ein terrortrussel, men dei kan bli varsla viss vedkomande ikkje utgjer nokon fare. Kommunane har ei viktig oppgåve i dette. Kva vil statsministeren gjere anna enn å sende brev, for å sikre at kommunane blir sette i stand til å følgje opp desse personane på ein god måte?

Statsminister Erna Solberg [10:32:02]: Først og fremst handler det brevet jeg har sendt til 23 kommuner, om å jobbe med forebyggingsarbeidet på en enda mer aktiv måte, og det gjør mange kommuner. Jeg har selv deltatt på mange møter knyttet til dette, og regjeringen og tjenestene deltar på mange møter ute i kommunene for å sørge for at man er beredt til å jobbe bedre også med å nå nye miljøer for å hindre at flere reiser, for å sørge for at ungdom opplever at våre verdier er viktigere enn de verdiene som ISIL og

andre terrororganisasjoner tilbyr som meningen med livet, for tiden.

Det er selvfølgelig en utfordring å fortelle det til en rekke andre hvis man tror at noen kan være en terrortrusel. Det har med personvern knyttet til kriminaletterforskning å gjøre. Det gjør at dette selvfølgelig kan høres rart ut når det gjelder kommunene, men det har å gjøre med grunnleggende personvern og grunnleggende sikkerhet i forbindelse med etterforskning. Dette er et dilemma, men vi ruster nå opp både helsetjenestene og kommunene for å kunne gjøre dette bedre.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgings-spørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:33:19]: Det kan ofte virke som om ting og utfordringer rundt oss er nye, men det er alltid elementer i dem der vi kan bruke lærdom vi har fra tidligere. Vi som var unge på 1980-tallet – som også opplevde den privatiseringsdebatten vi hadde tidligere her i dag – opplevde også rekruttering til nynazisme, der foreldrenes fortvilelse var ganske lik den fortvilelsen mange foreldre har i dag, som opplever at barna deres blir rekruttert til ekstremisme.

Jeg syns at regjeringa har lagt fram en bra handlingsplan, og jeg syns at kommuner som Oslo har begynt å få gode undervisningsopplegg. Men mekanismene er ganske like. Det handler ikke bare om dem som drar ut for å krige, det handler om rekruttering til ekstreme ideologier. Og vi vet ganske mye om det. Historien har lært oss mye om hvordan ungdom blir rekruttert til ekstremisme. Det handler både om utenforskap, det handler om følelsen av at man ikke er en del av det fellesskapet vi andre føler vi er en del av, og det handler om foreldre som blir håpløse.

Hvordan skal vi klare å bruke det vi har lært fra før, inn i de nye utfordringene?

Statsminister Erna Solberg [10:34:30]: Representanten Skei Grande har helt rett i at vi har vært igjennom noe av det samme, men jeg har lyst til å understreke: ikke i den størrelsesordenen vi ser nå. Det er klart at vi har hatt nynazistiske miljøer, og vi har hatt venstredradikale miljøer – mindre voldelige i Norge enn det de var i Europa på 1970-tallet – og det er litt ulikt rekrutteringsgrunnlag, men det er mye å lære av det man gjorde knyttet til fremveksten av høyreekstreme miljøer, i det man nå jobber med rundt omkring i kommunene for å hindre at folk rekrutteres til ekstreme terroristorganisasjoner og til ekstreme islamistiske bevegelser.

Så har jeg lyst til å si at noe av det vi må være forberedt på, er at i en mer polarisert debatt kan nettopp denne ekstremismen på den ene siden få ny nynazistisk rekruttering til å skje. Vi sørger også for at vi har årvåkenhet for det. Derfor jobber vi med å forsøke å få til kompetanseoverføring, og vi snakker med kommunene om hvordan det er. Det er også laget et forskningsforsøk. – Det er litt for mange tiltak på dette området til at jeg klarer å liste dem opp på ett minutt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:35:45]: SV deler fullt ut engasjementet mot voldelig islamistisk ekstremisme, og vi er også svært bekymret for den voksende antisemitismen i Europa. Der er det mye konkret som går an å gjøre, f.eks. burde de jødiske institusjonene i Norge kunne ha en egen kontakt i PST.

Det er ikke det jeg har tenkt å spørre om. Jeg har tenkt å spørre om høyreekstremisme og følge litt opp det Trine Skei Grande var inne på, for høyreekstremisme er ikke bare noe som hører fortiden til. Norge har opplevd et av de verste terrorangrepene begått av høyreekstreme i moderne tid i Europa, og vi har lite kunnskap om disse nye miljøene, både i Norge og i andre land.

Jan Tore Sanner har sagt til NRK i januar at regjeringen vil opprette et senter for forskning på høyreekstremisme. Det er veldig bra, men det er fortsatt ikke finansiering på plass, og det er ikke klart hva slags form dette prosjektet skal ta. Vil statsministeren ta grep og sørge for at finansiering og lokalisering kommer på plass i løpet av våren, sånn at vi kommer i gang med dette veldig viktige arbeidet?

Statsminister Erna Solberg [10:36:45]: Regjeringen har bedt Forskningsrådet om å lage et opplegg. Det er mange gode fagmiljøer i Norge som jobber med ulike elementer av ekstremisme, også temaer knyttet til høyreekstremistene. Det som er viktig når man skal lage et nytt senter i forbindelse med dette, er at man ikke bare smører på et nytt lag med noen få forskere knyttet til det, men at man binder det godt sammen. Derfor har vi bedt Forskningsrådet om å lage forslag til modeller som vi kan velge. Jeg mener at det er viktig at de får tid til å sørge for at vi bygger et godt miljø, og ikke bare gjør noe for syns skyld for å kvittere ut gode ideer som vi har hatt på veien, raskt. Dette skal være noe som virker, og da må vi ha en god forskningsmodell for det.

Det er mange av de forskningsmiljøene som har delaksjer i dette, som er redd for at det bare skal komme en ekstra institusjon som skal konkurrere om midlene fremover. Men dette er noe regjeringen har satt på dagsordenen, og det er noe vi kommer til å følge opp.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:37:52]: Norge er et mangfoldig land, derfor har vi også et mangfold av kommuner – store og små. I folketallet er norske kommuner på snittet i Europa. I areal er de blant de aller største. Regjeringen har satt i gang en prosess med mål om en kraftig reduksjon i antall kommuner. Regjeringen kaller reformen demokratireform – demokrati, folkestyre.

I en sånn sammenheng er det forunderlig at det Høyre frykter mest i denne reformen, er folket. Jeg står her med et brev, sendt fra Høyres sentralliedelse rundt til Høyres ordførere og lokale folkevalgte, med en instruks om hvorfor man ikke bør ha lokale folkeavstemninger. La meg sitere en liten del av brevet:

«Folkeavstemninger i denne type spørsmål utarter ofte til synsing, usakligheter og splittelse i lokalsam-

funnet og kan føre til at det blir tatt en beslutning som ikke er kunnskapsbasert.»

Som partileder er Erna Solberg ansvarlig for dette brevet. Vil statsminister Erna Solberg bekrefte at hun mener at folkeavstemninger fører til synsing, usakligheter, splittelse og beslutninger som ikke er kunnskapsbaserte?

Statsminister Erna Solberg [10:39:15]: Jeg mener at det er opp til hver enkelt kommune å vurdere hvordan de vil forankre prosessen knyttet til kommunereformen. De kommunene som har gjort dette på en vellykket måte før, har hatt ulike modeller for dette.

Når det gjelder forankringsprosessen knyttet til kommunesammenslåingen av Stokke, Sandefjord og Andebu – Andebu har en senterpartiordfører – har det blitt gjort gjennom å ha brede folkemøter, offentlig engasjement og god diskusjon om sakene, for å få opplyst saken mest mulig for alle de engasjerte. Det har blitt skapt en god måte å forankre prosessen fremover på.

Om det skal være folkeavstemning, er som sagt et spørsmål man lokalt vil forholde seg til og vurdere. Jeg mener at man gjennom en folkeavstemning kan få veldig gode diskusjoner, men man kan selvfølgelig også få de diskusjonene som man alltid kan få, nemlig at man blir bare opptatt av enkelttemaer og enkeltområder. Og det er viktig å huske at kommunereform faktisk dreier seg bl.a. om hvordan de svakeste gruppene – de med svakest stemme – skal få et bedre tilbud fremover. Det er ikke alltid dem det kommer til å være mest fokus på når diskusjonene kommer opp.

Jeg mener fortsatt at spørsmålet om hvordan man lager en best mulig og mest mulig inkluderende prosess for befolkningen først og fremst må tas opp lokalt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:40:45]: Jeg skjønner at statsminister Erna Solberg ikke ønsker å kommentere det brevet som hun er ansvarlig for, som partileder, at har blir sendt ut fra Høyres sentralledelse. Men jeg velger i alle fall å lese litt mer fra det brevet. Det er veldig mye som står der, bl.a. at hvis det mot formodning skulle bli flertall for å høre på folket gjennom en lokal folkeavstemning, må Høyre lokalt stille to krav. De to kravene fra Høyres sentralledelse er som følger:

«1. Det bør være minimum 75 % valgdeltagelse.»

Da er det viktig å huske på at valgdeltagelsen ved et lokalvalg vanligvis er på rundt 64 pst. Det var den i 2011. Dette var krav nr. 1.

Krav nr. 2 er at det bør minimum være 60 pst. flertall hvis Høyres lokale politikere skal velge å høre på rådet.

Da er spørsmålet til statsministeren: Stiller statsminister Erna Solberg seg bak dette kravet om at det skal være minimum 75 pst. deltagelse og minimum 60 pst. flertall hvis man skal velge å høre på folket?

Statsminister Erna Solberg [10:41:44]: Jeg lurar på om de i vårt parti som har skrevet dette, har fått inspirasjon fra Senterpartiets holdning til rådgivende folkeavstemninger om EU. Der har man jo før ment at de ikke skulle tas hensyn til, hvis det ikke var et betydelig flertall som

både deltok og sa ja, og at man uansett ville sette seg over dette.

Dette høres ut som et litt spesielt brev som er sendt ut fra vårt partikontor, knyttet til disse kravene. Jeg synes ikke at vårt parti skal la seg inspirere så sterkt av Senterpartiets holdning til hva resultatet av folkeavstemninger skal bety for hvordan beslutningen skal være.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Marit Arnstad.

Marit Arnstad (Sp) [10:42:30]: Da er det grunn til å konkludere med at statsministeren tar avstand fra en sentral del av det brevet som Høyres hovedorganisasjon har sendt ut. Det synes jeg er klargjørende, for dette er jo i realiteten et sentralt diktat fra Høyre til sine folk i kommunene om å undergrave ønsker om lokal folkeavstemning om kommunesammenslåing.

For bare et par uker siden hadde Stortinget en debatt om lokaldemokrati, der en sterkt understreket betydningen av lokal folkeavstemning, og det er ikke minst viktig når det gjelder selve eksistensgrunnlaget til en kommune. En lokal folkeavstemning vil gi bredde og legitimitet til en avgjørelse, enten den blir ja eller nei. En undersøkelse fra desember i fjor viser at et stort flertall, hele 64 pst. av folket, ønsker folkeavstemninger om kommunesammenslåing.

Så når statsministeren nå har tatt avstand fra den ene delen av brevet fra Høyre, kan hun da også bekrefte at heller ikke den andre delen – altså det sentrale diktatet om å undergrave lokale folkeavstemninger – er gjeldende?

Statsminister Erna Solberg [10:43:34]: Vi har som parti ingen tradisjon for å kunne diktere lokalpolitikere. Det er faktisk en viktig del av Høyres politiske tradisjon at våre folkevalgte svarer til velgerne i sin kommune og til det programmet de er valgt på. I motsetning til i mange andre partier i denne salen kan våre organer f.eks. ikke instruere folkevalgte organer i saker som ikke er en del av programbehandlingen og annet. Det er en tradisjon vi har, så jeg klarer ikke å lese et brev fra Høyres organisasjon som en instruks for noe som helst, for det ville vært et grunnleggende brudd med hvordan Høyres partiorganisasjon er. Vi har ikke de stalinistiske prinsippene som en del andre partier historisk har bygget seg på. Det er motsatt: Vi har de borgerlige og folkevalgte tradisjonene om at det ikke er partiet som bestemmer, men faktisk de folkevalgte. Sann er det for stortingsgruppen vår også.

Når det gjelder spørsmålet om lokale folkeavstemninger, har jeg svart på det: Jeg mener det er opp til hver enkelt kommune å vurdere hvordan man vil forankre spørsmålet om kommunesammenslåing.

Presidenten: Tore Hagebakken – til oppfølgingsspørsmål.

Tore Hagebakken (A) [10:44:47]: Jeg synes nok det er et ganske eiendommelig brev som statsministeren har ansvaret for å ha sendt ut til sine partifeller. Hvis det er slik at Høyre er bekymret for at folket ikke har kunnskap

nok til å delta i en folkeavstemning, da må Høyre gå seg selv etter i sømmene, for Høyre og regjeringa har jo bedt om at kommunene skal gjøre jobben sin, og det skal skje i et høyt tempo, men regjeringa gjør jo ikke jobben sin. Jan Tore Sanner var svært høyt på banen og sa: flere og større oppgaver. I stedet har regjeringas spesialitet blitt å ta oppgaver bort fra kommunesektoren. Så nå har statsministeren en gyllen anledning til å si hvilke store, nye oppgaver som kommer, og dermed også dempe litt på den store usikkerheten som er hemmende der ute.

Statsminister Erna Solberg [10:45:45]: Som representanten vet, er det varslet en oppgavemelding til behandling i Stortinget denne vårsesjonen. Det er den prosessen som ble skissert i kommuneproposisjonen i fjor, og som Stortinget ga sin tilslutning til. Det betyr at Stortinget i løpet av relativt kort tid vil få bildet av hva regjeringen mener skal overføres til kommunene av oppgaver med en ny kommunereform – i tråd med planen som er lagt frem. Det er ikke sånn at statsråd Jan Tore Sanner ikke gjør jobben sin. Tvert imot – han gjør jobben sin hver dag, i tråd med det Stortinget har sluttet seg til. Og derfor kommer det en oppgavemelding til behandling i Stortinget i løpet av denne våren.

Presidenten: Kirsti Bergstø – til oppfølgingsspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:46:39]: Statsministeren trakk fram enkeltmennesker og svake grupper som en slags argumentasjon mot folkeavstemning, hvis jeg forsto det riktig. Jeg vil minne om at undersøkelser viser at tjenester er bedre i små kommuner enn i de største, og at kvaliteten på tjenestene kommer til uttrykk i innbyggernes tilfredshet og deres syn på tjenestene. Da er det jo underlig at «størst er best» er det viktigste slagordet i kommunereformen.

SV mener at det er viktig at folk får ta del i og si sin mening om helt avgjørende forhold i sine liv, som f.eks. hvordan kommunene skal se ut og hvordan de demokratiske rammene for lokalsamfunnet skal være.

Mitt spørsmål er: Ser statsministeren bedre måter å involvere folk på i denne typen spørsmål enn ved folkeavstemning, og hva skal det i så fall være?

Statsminister Erna Solberg [10:47:37]: Jeg mener det er en undervurdering av behovet for kompetanse, f.eks. innenfor omsorgssektoren, hvis man mener at størrelsen på fagmiljøene ikke har noen betydning. Vi krever mer og mer av norske kommuner. De skal levere bredde i sin kompetanse: De skal ha personer som kan jobbe med demente, psykisk utviklingshemmede og psykiatri – og dette er det vanskelig for mange små kommuner å levere på. Alle fagmiljørapportene sier også at dette er det vanskelig å gjøre i bredden. Det er grunnen til at jeg mener at de svake har godt av at kommunene blir større i Norge fremover.

Når det gjelder forankringsprosesser, er det valgt ulike forankringsprosesser. Den kommunesammenslåingen vi nå har til behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, dreier seg om tre kommuner som har valgt en forankringsprosess, hvor man har hatt mange hørings-

møter, mange store folkemøter, grundig diskusjon, og hvor man har hatt et godt samarbeid med media. Det har vært en god prosess, som gjør at jeg tror at folk føler seg veldig godt informert om hva som blir konsekvensene av kommunereformen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:49:21]: Statsministeren har vært prisverdig klar på behovet for det grønne skiftet, faktisk så klar at hun har fått kritikk fra de gamle oljekameratene i Arbeiderpartiet og Senterpartiet for å være det. Men her er jeg på statsministerens parti. Her er det viktig å få gjort de store endringene i samfunnet for å møte de utfordringene vi står overfor.

Det er bra at statsministerens eget parti også har satt ned et eget utvalg for å se på hvordan det grønne skiftet skal møtes. Vi trenger en ny og aktiv klimapolitikk som både reduserer klimagassutslippene og får til den grønne omstillinga i Norge. Jeg er enig med statsministeren i det hun sa i Dagens Næringsliv den 17. februar om at det er nødvendig for å beholde de velferdsordningene vi har i dag, og løfte Norge videre.

Driverne i dette er ikke bare de ytre rammevilkårene som oljepris og det at vi ser at nye energier kommer inn. Det er også skatte- og avgiftssystemet vårt, det er hvordan vi får til forenklinger, hvordan vi gjør det enklere å starte bedrifter, hvordan vi satser på forskning, innovasjon og samferdsel. I dag ser det ut som om i hvert fall to tredjedeler av de rød-grønne ikke mener at dette er viktig. Mye tyder på at statsministeren mener at dette er viktig. Derfor er min utfordring til statsministeren: Hvilke konkrete tiltak ønsker statsministeren å sette i gang på kort sikt for å få til det grønne skiftet som jeg håper at hun både ønsker og mener er nødvendig for Norge å få til?

Statsminister Erna Solberg [10:50:44]: Jeg mener at vi bygger på et veldig godt statsbudsjett vedtatt i Stortinget i samhandling mellom fire partier for å starte den endringen av norsk økonomi som vi trenger i årene fremover. Det er et statsbudsjett som løfter mange nye tiltak og incentiver knyttet til klimaområdet direkte, både for å få ned utslippene i transportsektoren, for å kunne bygge mer jernbane, og for å sørge for at vi har mer penger til omstilling, innovasjon og nyskaping. Vi har økt betydelig på BIA-midlene i løpet av de to budsjettoppleggene vi har bak oss, vi har økt på fornybar, vi har økt på etablererstøtte, vi har økt på mange av de tiltakene som er viktige. I tillegg har vi gjort endringer i skattesystemet som gjør det mer lønnsomt å investere i norske arbeidsplasser, som gjør at det også blir lettere å få kapital inn mot de nye arbeidsplassene som skal komme.

Jeg synes det er viktig å si at det grønne skiftet dreier seg ikke bare om spørsmålet om klimatiltak, for det skiftet vi skal ha i økonomien, dreier seg om at vi skal finne nye arbeidsplasser på en lang rekke områder. Jeg besøkte Laerdal Medical for noen dager siden – en fantastisk bedrift, 98 pst. eksportorientert, på redningsdukker og annet, fantastisk med hensyn til bærekraftmålene, mødre- og barne-

helse ute. Jeg tenker at det er mange andre sektorer som vil kunne fylle inn med nye typer arbeidsplasser, og helse- og omsorgssektoren er en av dem, knyttet til velferdsteknologi og annet. Så vi blir nødt til å sørge for at vi stimulerer nyskapingen bredt. Det å lage gode rammebetingelser for å investere i bedrifter, og det å sørge for at vi har gode skatterammebetingelser i fremtiden, er et av de viktige tiltakene for å få det til. Og så er det kostnadsnivået. Forenklingspolitikken er det andre. Regjeringen jobber hver dag for å gjøre ting enklere. Jeg pleier å si at bak enhver regel står det som oftest en pressgruppe. Det betyr at det ofte blir mye støy hver gang man skal gjøre forenklinger enten i det offentlige eller knyttet til bedriftene. Men vi jobber med disse sakene, nettopp fordi vi skal gjøre Norge mer konkurransedyktig.

Trine Skei Grande (V) [10:52:46]: Jeg har lyst til å forfølge statsministerens innfallsvinkel, for undersøkelser gjort nå både i USA, Sverige, Danmark og Finland, viser at nesten 50 pst. av de jobbene vi kjenner i dag, kommer ikke til å finnes om 20 år. Det betyr en enorm omstilling av samfunnet, det betyr en enorm endring av næringslivet vårt. Skal vi klare å erstatte dem med nye, miljøvennlige jobber, som kommer til å være langvarige og kan bringe Norge videre, trenger vi en grønn strategi for å skape de arbeidsplassene.

Så har vi sett at når vi bruker skattesystemet, sånn som vi gjorde på elbiler før, eller den eksplosjonen som vi ser innen hybridbiler bare etter statsbudsjettet i høst, fungerer det veldig effektivt for å skape innovasjon, nytenkning og de gode klimaløsningene. Så mitt spørsmål til statsministeren er: Hun liker å bruke ordene «vekstfremmende skattelettelse». Er hun villig til å bruke skattesystemet vårt for å få de vekstfremmende skattelettelsene til også å bli grønne?

Statsminister Erna Solberg [10:53:55]: Ja, jeg mener også at vi skal bruke skattesystemet til det som er et viktig prinsipp for hele Stortinget, tror jeg, nemlig at forurenser betaler. Det er en av de tingene. Det bidrar til å gjøre det mer vekstfremmende det som er grønt, altså grønt vekstfremmende. Det som er grønt, vil være mer lønnsomt, og det som ikke er grønt, vil koste mer. Når Grønn skattekommisjon kommer og er ferdige, vil jeg anta at det også kommer en meny av oppskrifter på tiltak som gjør at vi kan gjennomføre det prinsippet.

Så har jeg lyst til å si at selv om 50 pst. av jobbene kommer til å være nye, kommer de til å komme i mange av de bransjene vi kjenner på forhånd. Veldig mye av det som har vært tradisjonelt norsk næringsliv, er også veldig viktig i den omstillingsprosessen vi har. For eksempel er aluminium et materiale som kommer til å være utrolig viktig også for å få til det grønne skiftet. Så vi må ikke bare lete etter de nye typene jobber, vi må også sørge for at vi videreutvikler oss på det gode, viktige næringsgrunnlaget som vi har fra før av. Digitalisering kommer til å være viktig, men materialteknologien som Norge har investert i – 30 år med forskning og utvikling på det og mer enn det – kommer fortsatt til å være viktig.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Terje Breivik.

Terje Breivik (V) [10:55:14]: Vellukka innovasjon og teknologiutvikling er ofte tufta på solid engasjement og sterk økonomisk støtte frå statlege organ. Felles for dei tre mest sentrale verkemiddelorgana me har – Innovasjon Noreg, Investinor og Argentum – er at ingen kan seiast å vera særleg retta inn mot det grønne skiftet og grønt vekst.

Internasjonalt er trenden at grønne obligasjonar og grønne investeringsfond set nye rekordar. Argentum er i liten eller ingen grad til stades her. Investinor har gjort ei investering i ei ny miljøbedrift sidan april 2011, og heller ikkje Innovasjon Noreg kan seiast å ha spesiell merksemd retta mot grønt vekst, trass i at me no i nok eit statsbudsjett har styrkt miljøteknologiordninga.

Så spørsmålet er kort og godt: Vil statsministeren vera med på ein gjennomgang av det offentlege verkemiddelapparatet, sånn at me i større grad kan retta det inn mot dei nye miljøvenlege arbeidsplassane me skal leggja til rette for i åra som kjem?

Statsminister Erna Solberg [10:56:20]: Vi har nå en gjennomgang av en del av virkemidlene – vi gjennomgår bl.a. Innovasjon Norge – og om en skal ha et ensidig fokus på miljø og klima, eller om det skal være en bredde.

Vi har to typer tiltak. Det er tiltakene som på en måte ser et marked nært, og mange av disse virkemidlene er for å kommersialisere og få det ut i markedet. Der mener jeg at vi må ha de samme prinsippene om det er et grønt eller et helsefremmende eller et annet tiltak: Det skal være markeds- og kommersialiseringsbasert.

Så har vi det som dreier seg om å gi støtte til utvikling av teknologi og pilotprosjekter. Det er der vi har økt miljøteknologiordningen, og vi ser hvordan Enovas profil skal være i forhold til klimateknologi i årene fremover. Det er blant de tingene vi går igjennom.

Men jeg tror vi må tenke at i den siste fasen skal vi ikke ha ensidige virkemidler som bare går på den grønne teknologien, for det vi skal leve av i fremtiden, kommer til å være mye. Alt kommer ikke bare til å være grønt, men det skal ikke være forurensende det vi gjør.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:57:40]: La meg aller først understreke at Arbeiderpartiet er for omstilling. Vi har alltid vært det, og vi kommer alltid til å være for omstilling. Derfor har vi også foreslått en rekke tiltak i Stortinget, og vi har vært med på en rekke forslag, nettopp for å underbygge nye muligheter i en kanskje litt mer krevende framtid. Vi har foreslått teknologinøytrale meravskrivninger for investeringer i fornybar kraft. Vi har støttet opp om grønn data-lagring. Vi har foreslått bedre nettariiffer for kraftforedlende industri, sånn at de kan få bedre rammebetingelser. Vi hadde en sterkere innsats på miljøteknologiordningen og ikke minst energi- og klimateknologifondet enn regjeringen. Vi har ikke fått gjennomslag for det. Men jeg går ut

fra at regjeringen kanskje vil komme tilbake til Stortinget med disse forslagene.

Så til det som er bekymringen. Oljenæringen inneholder en stor mengde av den nasjonale formuen gjennom kompetanse. Hvordan vil statsministeren sørge for at de bedriftene og den kompetansen kan utvikles på en vei mot lavutslippssamfunnet? Hvordan vil hun foreslå tiltak nettopp for å skape trygghet for de menneskene som er i den bransjen i dag?

Statsminister Erna Solberg [10:58:56]: Jeg har lenge forsøkt å lytte til Arbeiderpartiet og hva de egentlig vil når de snakker om omstilling. Jeg er veldig glad for at vi nå ser et arbeiderparti som ønsker kraftigere tiltak enn det de ville innrømme opposisjonen da vi forhandlet om klimaforliket. En rekke av de tiltakene de nå ønsker å overby vårt forslag og det vi legger inn nå, var tiltak man sa nei til da vi forhandlet med dem da de satt i regjering. Jeg synes at verden går fremover når Arbeiderpartiet nå forsøker å konkurrere om å være bedre på de områdene.

Så når det gjelder spørsmålet om oljebransjen. Vi kommer fortsatt til å være opptatt av at vi skal utvikle olje- og gassressursene i Norge. Derfor har vi også utlyst 23. konsesjonsrunde. Derfor jobber vi med å åpne nye områder. Men vi vet at selv med de nye områdene kommer aktivitetsnivået til å ligge noe lavere i årene fremover. Det er klart at dette kommer til å være en lønnsom og sterk industri i Norge for dem som jobber der, men den kommer til å ha litt mindre betydning i norsk økonomi.

Jeg mener at vi ikke skal ha særlige tiltak for å stimulere oljevirkosomheten nå, men vi skal ha særlige tiltak for å sørge for at vi får frem nye bedrifter som vi også kan leve av i fremtiden.

Presidenten: Rigmor Andersen Eide – til oppfølgings-spørsmål.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:00:20]: Jeg er glad for at samarbeidspartiene i fellesskap har startet det grønne skiftet. Det er derfor viktig fremover å være konkret.

Det snakkes mye om transportsektoren – om vei og bane. Men maritim sektor – som jeg vil peke på – kan fremover ta betydelige andeler av utslippsreduksjonen og kan ta en globalt ledende rolle innenfor grønn skipsfart og det grønne skiftet. Å utvikle en renere skipsfart er som et kinderegge med trippelgevinst: Det er bra for miljøet, det er bra for norsk verdiskaping, og det vil bli lønnsomt.

Norge bør ha en visjon om å etablere verdens mest effektive og miljøvennlige sjøtransport i norsk farvann. Gjennomsnittsalderen til de norske fergene og hurtigbåtene er på nærmere 30 år, og mange av dem er rene utslippsbombene. Spørsmålet mitt blir: Vil regjeringa benytte denne muligheten til – i en tid da deler av den maritime næringa sliter – gjennom offensive virkemidler å stimulere til et grønt skifte ved å fornye ferge- og hurtigbåtflåten?

Statsminister Erna Solberg [11:01:31]: Vi mener at det å gjøre hele vår maritime næring grønnere er virkelig fremtidsrettet. Derfor har regjeringen startet dette arbei-

det med å se på hvordan de ulike tiltakene til sammen skal sørge for at vi kan bidra til at vi fornyer og kommer over på helt andre drivstoffteknologier knyttet til hele skipsfarten i Norge. Det er et arbeid som skjer mellom departementer, næringen og andre, for å se på hvilke tiltak som vil være mest effektive.

Det å si nå at vi skal få mer forgang i noen hurtigbåtbygginger eller i noen nye kontrakter knyttet til ulike fergesamband, er ikke blant de tingene der vi har konkludert. Det må vi vurdere ut fra den farten fornyingen skjer i. Vi må også vurdere dette i forhold til ganske offensive planer om å bygge broer i dette landet, ikke minst på Vestlandet, hvor det kanskje ikke vil være det lureste vi gjør å fornye fergesambandene med nye ferger akkurat nå, hvis vi om noen år skal bygge ny bro på de samme stedene. Det må vi se på i en helhetlig transportplan.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgings-spørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:02:44]: Statsministeren pleier ofte å si at det ikke ble gjort nok på klimafeltet av tidligere regjeringer – det er jeg for så vidt enig i – men da er det ganske spesielt at det står følgende i regjeringens nye klimamelding:

«Som beslutningsgrunnlag for konkrete tiltak og virkemidler er det nødvendig med ytterligere vurderinger av konsekvensene.»

Regjeringen har altså lagt fram en klimamelding uten noen nye tiltak. I tillegg har man gjort et fiffig grep for i praksis å avskaffe nasjonale klimamål – dette til tross for at regjeringen fikk to omfattende rapporter fra Miljødirektoratet i 2014. Før det hadde man Klimakur, som var en svært omfattende utredning av hvilke klimatiltak som må og kan gjennomføres i Norge. Jeg er sikker på at Norge til sammen har 10 kg med offentlige utredninger av klimatiltak.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hvilke utrednings-svar er det regjeringen trenger før den forplikter seg til et grønt skifte som er mer enn stortingsmeldinger, og som faktisk kutter utslipp i Norge, helt konkret?

Statsminister Erna Solberg [11:03:44]: Denne regjeringen har for lengst forpliktet seg til et grønt skifte. Det budsjettet som ble vedtatt i Stortinget – etter et samarbeid mellom Kristelig Folkeparti, Venstre og regjeringspartiene – er det som for første gang estimeres å gi utslippsnedgang i persontrafikken i Norge. Vi får se om vi når det målet, men det er det de virkemidlene som er lagt inn, tyder på.

Denne regjeringen sørget for å få en statusoppdatering på hvor vi sto med en gang vi kom i posisjon, nettopp for å se på hvilke nye grep vi skulle ta. Den stortingsmeldingen som er levert, dreier seg om hvilke mål vi skal melde om i Paris. Det er en målmelding, og så kommer virkemidlene hvert eneste år, bl.a. i budsjettet. I høstens budsjett styrket vi klimateknologiordningen. Vi varslet bedre avskrivningsregler for fornybar energi, noe vi nå har sendt ut på høring. Vi har altså gjort en rekke tiltak for å bidra til

både mer energieffektivisering og mer satsing på fornybar energi og på klimatiltak, som skal bidra til reduksjonene.

Presidenten: Rasmus Hansson – til oppfølgingsspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [11:04:54]: Mellom 1970 og 1990 gjennomførte norsk industri en fabelaktig renselsesprosess hvor de kuttet alle utslipp dramatisk. Virkemiddelet for å gjennomføre dette var ikke internasjonal kvotehandel med svovel, nitrogen, fosfor og annen forurensning. Det var ikke fleksible mekanismer. Det var en utvetydig og kontant gjennomføring av norske krav til kutt. Resultatet var en mye mer effektiv og mye mer konkurransedyktig norsk industri, og masse innovasjon. Miljøpartiet De Grønne mener at dette er en metodikk som også vil virke innenfor klimaområdet, og vi mener at ambisiøs klimapolitikk er ambisiøs næringspolitikk.

Det virker ikke alltid som Høyre mener det samme om å stille klimakrav til norske bedrifter, og spørsmålet er da: Er statsministeren enig i at det er god, effektiv og framtidigrettet næringspolitikk å stille harde klimakrav til norske bedrifter i Norge?

Statsminister Erna Solberg [11:05:51]: De største utslippsreduksjonene for CO₂ fra norsk industri og norsk næringsliv har ikke kommet på bakgrunn av den typen krav, de kom på bakgrunn av en avtale som ble gjort mellom industrien og regjeringen – bl.a. sist gang vi satt i regjering – for å bidra til disse reduksjonene. De positive virkemidlene har vært størst. Det at vi har hatt et NO_x-fond som har bidratt til at det har vært penger til investeringer i ny teknologi i skipsfarten, har medvirket til at arbeidet med utslippene har kommet et steg lenger. Det er faktisk de positive virkemidlene som har bidratt mest knyttet til CO₂-utslippene.

Når det er en global utfordring med klimautslippene, er det viktig at de tingene vi gjør, henger sammen med det resten av verden gjør. Når vi er en del av det avtalesystemet vi har, f.eks. på næringslivssiden, er det sånn at hvis vi reduserer våre utslipp i Norge, vil vi ikke nødvendigvis totalt sett få en reduksjon globalt. Derfor er det viktige vi gjør på disse områdene, å bidra til den teknologien som gjør at alle bedrifter i et område beveger seg i riktig retning, og kan være et eksempel fremover.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:07:12]: I fjor gjorde statsministeren en kjempeinnsats for å bidra til mobilisering til 8. mars-togene rundt om i landet. Det var veldig vellykket, og vi fikk de største markeringene siden midt på 1970-tallet. Mitt håp er at hun kan bidra til sånn mobilisering i år også, og derfor vil jeg gjerne sette et spørsmål på dagsordenen som angår særlig mange kvinner. Det er den pensjonsdumpingen som skjer innenfor barnehager, innenfor eldreomsorgen, innenfor renhold og en rekke andre kvinne-dominerte yrkesgrupper når offentlige oppgaver privati-

seres og konkurranseutsettes av borgerlige politikere rundt om i landet.

Mange la merke til historien om to hjelpepleiere nylig, på Rødtvet sykehjem i Oslo, Karin Ronnes og Anne Karin Nilsen, som få uker før de skulle gå av med pensjon, fikk beskjed om at de mistet pensjonsrettighetene sine på grunn av konkurranseutsetting. Akkurat den situasjonen ble heldigvis ryddet opp i av Oslo kommune etter stor medieoppmerksomhet, men veldig mange andre opplever denne dramatiske endringen av egne levekår og utsikter for alderdommen på grunn av privatiseringspolitikken. I oktober i fjor ville tidligere finansbyrå fra Høyre i Tromsø kommune at kommunen skulle omorganisere rengjøringsetaten. Da sa hun til Nordlys:

«I og med at de ansatte dermed ikke lenger jobber i kommunen, men i et aksjeselskap, vil de kunne miste sin pensjonsordning. Der har kommunen en mulighet til å spare penger.»

I en undersøkelse fra Norsk Sykepleierforbund i 2013 kommer det fram at om lag halvparten av kommunepolitikere fra Høyre og Fremskrittspartiet synes det er greit at kommersielle aktører vinner anbud fordi ansatte får dårligere lønn og pensjon.

Synes statsministeren at det er en grei måte å spare penger på i norske kommuner?

Statsminister Erna Solberg [11:09:10]: Jeg mener at formålet med konkurranseutsetting ikke bør være at man skal spare på pensjon. Jeg mener det bør være at man skal kunne gi bedre tjenester, at man kan bruke pengene i kommunen på en måte som gjør at de svakeste innbyggerne får bedre tjenester i årene fremover. Det er viktig å sikre at alle – både de som jobber i privat sektor, og de som jobber i offentlig sektor – har gode pensjonsforhold. Da jeg satt i regjering sist, ble vi derfor enig med partene om en obligatorisk tjenestepensjon som et element i det å få til en pensjonsreform som sikret at alle i Norge som er i jobb, får mer pensjon enn det bare folketrygden ville gitt dem. Men det er en utfordring at pensjonsstrukturen i offentlige pensjoner og i private pensjoner kan være ulik, og for enkeltpersoner kan det være sånn at når man konkurranseutsetter, er noen i en situasjon hvor de på grunn av måten de offentlige pensjonsordningene er utformet på, vil få mindre pensjon. Men det er jo ikke sånn at det er hovedregelen for alle. I mange sammenhenger vil det være et spørsmål om hvor man er i pensjonsoppptjeningsløpet. Men det viktigste er at kommunene må få lov til å ta sitt ansvar og sørge for å bruke pengene sine sånn at de som trenger f.eks. omsorgstjenester, får et best mulig tilbud.

Audun Lysbakken (SV) [11:10:32]: Det er jo bra at statsministeren har et ønske om at det ikke er på denne måten det skal spares penger i kommunene, men likevel er det altså på denne måten at en god del borgerlige flertall – og Høyre er stort sett alltid involvert når denne typen politikk gjennomføres – velger å spare penger. Det får konkrete, dramatiske resultater for virkelige mennesker der ute, for barnehageassistenter, for renholdere, for hjelpepleiere som har jobbet et langt liv i fellesskapets tjenes-

te, som dessuten veldig ofte er kvinner, og som bærer velferdsstaten på sine skuldre. Da er det et nasjonalt spørsmål hvordan vi skal hindre at deres betingelser dumpes.

I dag er det sånn at noen grupper har en lovfestet rett til å beholde sin pensjon ved konkurranseutsetting, f.eks. sykepleiere. Hvis statsministeren mener alvor med at denne pensjonsdumpingen ikke er akseptabel, burde vi jo endre loven sånn at også hjelpepleierne og renholderne har muligheten til å få sikret sin pensjon. Vil regjeringen være med på det?

Statsminister Erna Solberg [11:11:36]: Jeg synes det er en utfordring at det er så store forskjeller mellom private og offentlige pensjonsordninger per dags dato. Det er et tema som alle vet ikke ble løst gjennom pensjonsreformen. Jeg mener at det hadde vært bra for Norge om vi hadde funnet en løsning på det i årene fremover, men det er selvfølgelig noe vi er nødt til å diskutere nøye med partene, hvis det skal skje.

Men mitt svar til representanten Lysbakken er spørsmålet: Vil SV i fremtiden være med og se på at overgangen mellom offentlig og privat sektor skal kunne gjøres lettere for alle grupper, sånn at vi faktisk kan bidra til at ikke pensjonsreformen bidrar til enda større pensjonsulikheter i fremtiden? Jeg mener jo at vi bør være opptatt av alle kvinner, ikke bare de kvinnene som jobber i offentlig sektor.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kirsti Bergstø.

Kirsti Bergstø (SV) [11:12:40]: Det er ikke bare i kommunene at kvinnfolks pensjoner blir salderingspost. Vi ser også at regjeringen fører samme politikk, f.eks. gjennom å sende rengjøringen i Forsvaret ut på anbud og på den måten forsøke å rane de lojale menneskene som gjør en god jobb med renhold innen Forsvaret, for framtidig pensjon. Mitt spørsmål er: Hvis statsministeren mener at pensjon ikke er en grei måte å spare offentlige utgifter på, vil statsministeren da støtte forslag som hindrer den typen pensjonsran som vi ser er i emning, både i Kommune-Norge og blant renholderne i Forsvaret?

Statsminister Erna Solberg [11:13:38]: Jeg mener at vi har et stort ansvar for å sikre alle i Norge gode pensjonsvilkår, og at det er bærekraftig for fremtiden. Det er blitt større ulikhet i pensjonsvilkårene etter at pensjonsreformen ble innført, og som vi har et bredt flertall bak. Det ligger som en grunnleggende utfordring. Vi trenger også mobilitet i arbeidslivet i årene fremover, mellom offentlig sektor og privat sektor. Jeg synes SV lager dette til en veldig snever bit. Vi kan ikke alle være ansatt i offentlig sektor og ta del i offentlig sektors pensjonsordninger fremover. Da må vi tenke igjennom hvordan vi sikrer gode pensjonsforhold for alle, og det synes jeg ville være et tema det hadde vært interessant å høre SVs synspunkter på.

Presidenten: Anette Trettebergstuen – til oppfølgings-spørsmål.

Anette Trettebergstuen (A) [11:14:34]: Når pris blir avgjørende ved anbud, er det allerede lavtlønte kvinner som betaler prisen ved forverrede lønns- og arbeidsvilkår, og særlig dårligere pensjonsvilkår, som representanten Lysbakken var inne på. Regjeringens konkurranseutsettingsiver rammer kvinner mest, og det fører til større økonomiske forskjeller mellom kvinner og menn.

I motsetning til statsministeren som her gir uttrykk for at hun egentlig ikke er interessert i å se på dette spørsmålet, hadde den rød-grønne regjeringen en annen kurs. Vi satte i gang et arbeid om konsekvensene for lønns- og arbeidsvilkår ved konkurranseutsetting med mål om likebehandling. Vi har etterspurt rapporten og oppfølgingen i denne sal. Vi har ikke sett noe til den, og regner med at den ligger i en skuff hos arbeidsministeren.

I fjor mobiliserte statsministeren og regjeringen til tidenes oppmøte i 8. mars-togene på grunn av reservasjonsrettsaken. Da sa statsministeren at hun ikke skjønnte at dette var noen stor sak. Skjønner statsministeren i år at kvinner synes det er en stor sak at det er de som betaler prisen for regjeringens konkurranseutsettingsiver ved at de får dårligere lønns- og arbeidsvilkår?

Statsminister Erna Solberg [11:15:42]: Jeg skjønner at alle innbyggerne i Norge er opptatt av pensjonsrettighetene sine. Det synes jeg er helt naturlig at man er. Og så er spørsmålet: Skal vi da i fremtiden akseptere at det er så store forskjeller for enkeltgrupper som det er, mellom det de får i offentlig sektor og det de får i privat sektor?

Jeg opplever at en av bekymringene våre fremover er at hele folketrygdreformen i hovedsak nå tas ut for de unge som jobber utenom offentlig sektor. Det kommer til å skape en ubalanse i dette forholdet i årene fremover, som vi er nødt til å adressere sammen med partene i årene som kommer. Dette kan ikke isoleres bare til et spørsmål om når man konkurranseutsetter, for det bidrar også til hele fleksibiliteten og spørsmålet om å bevege seg f.eks. innenfor akademia, mellom det å jobbe på universitet og det å jobbe i næringslivet og kunne modernisere våre institusjoner på den måten, fordi pensjonsforskjellene blir veldig store. Det er et stort, sammensatt og komplisert spørsmål, og jeg håper at Arbeiderpartiet er villig til å se at det er et stort, sammensatt og komplisert spørsmål.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgings-spørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:16:53]: Hvor langt denne regjeringen kommer til å gå når det gjelder konkurranseutsetting og privatisering, og hvilke konsekvenser det kan få bl.a. for pensjonsrettigheter, kommer til å være noen av de viktige spørsmålene framover. Det kommer til å gjelde mange områder.

Samferdselsministeren har sagt at drift og vedlikehold av jernbanen må konkurranseutsettes. Der får han støtte av produktivitetskommissjonen – Rattsø-kommissjonen – som også sier at de synes det er en god idé, og de lager på en måte oppskriften for regjeringen når det gjelder en del privatisering og konkurranseutsetting. Men da sier produktivitetskommissjonen at en betingelse for å gjøre det er at

man da må gjøre noe med pensjonsrettighetene. Man må redusere de pensjonsrettighetene som de som jobber med drift og vedlikehold av jernbanen, i dag har.

Deler statsministeren den holdningen, både til konkurranseutsetting av drift og vedlikehold av jernbanen, og at man da må gjøre noe med pensjonsrettighetene til de ansatte?

Statsminister Erna Solberg [11:17:49]: Vi har ikke gått inn og vurdert de enkelte forslagene fra produktivitetskommissjonen. Vi har sagt at dette er en interessant diskusjon, men vi jobber med en større reform knyttet til jernbane – på samme måte som man har hatt større reformer tidligere, hvor f.eks. enkeltgrupper har blitt flyttet ut av statens tjenstepensjonsordning over i det private, men hvor de også har fått betydelig større lønnsfleksibilitet i de samme bedriftene.

Det er litt av det som skjedde under all moderniseringen som foregikk på 1990-tallet, hvor bedrifter ble flyttet fra å være forvaltningsbedrifter eller tjenesteytere i offentlig sektor, til å stå selvstendig og utenfor pensjonsordningene, men også fikk bedre lønnsvilkår og større frihet i lønnsdannelsen enn det man har innenfor det offentlige systemet.

Dette er avveininger som gjøres i de ulike selskapsstrukturene man har.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [11:18:52]: Konkurranseutsetting skal vi ikke være redde for der det kan gi innbyggjarene bedre tenester. Men det er likevel et viktig spørsmål SV stiller, dette som handlar om pensjon, for det er ei openberr utfordring i slike saker, og det er for så vidt også ei utfordring der folk sjølve ønskjer å skifte sektor og skifte jobb. Det er eit betydeleg likestillingspolitisk perspektiv i det vi har snakka om, svært kvinnedominerte arbeidsplassar.

Eg opplever at statsministeren tek dette på alvor og seier at det er ei stor og kompleks problemstilling. Mitt spørsmål blir då om statsministeren og regjeringa har tenkt å ta initiativ til å gjere noko med ho. Det som er hovudutfordringa, er at ein har så vidt ulike pensjonssystem at pensjonsreforma aldri heilt nådde offentlig sektor, og at det kan skape problematiske og betydelege innelåsningseffektar. Det er klart at her må ein ha ein dialog med partane, men for at noko skal skje, er ein likevel avhengig av at nokon er den første til å ta initiativet. Så vil regjeringa ta initiativ til ei ny reform?

Statsminister Erna Solberg [11:19:55]: Det ligger i opplegget fra forrige regjering at man skal komme tilbake til disse spørsmålene senest i 2017, hvor det bl.a. også skal gjøres en evaluering av AFP-ordningen, slik som den er utformet. Det er klart at regjeringen da vil ta et initiativ overfor partene og snakke om det. Når vi skal ta det, tror jeg vi skal snakke med partene om, rett og slett fordi dette er rettigheter som offentlig ansatte har hatt over lang, lang tid, og de tilpasningene må vi ha en god diskusjon om.

Som jeg sier, dette er komplekst, det er vanskelig. Og så er det ikke alltid slik at fordi man konkurranseutsetter, får man dårligere pensjonsrettigheter, eller at lønn og pensjon totalt sett blir dårligere. Det er avhengig av hvor man er i livsløpet, fordi den spesielle utformingen av pensjonsordningene i offentlig sektor gjør at slutten av arbeidslivet betyr så mye for hva man får utbetalt i pensjon, fordi opp-teningsrammene er forskjellige. Hvis man er ung arbeidstaker, kan det altså være motsatt – at man faktisk tjener mer på sine pensjonsrettigheter hvis man jobber innenfor en privat virksomhet.

Presidenten: Vi går da til dagens siste hovedspørsmål.

Rigmor Aasrud (A) [11:21:18]: Norge har verdensrekord i frivillighet. Mange er engasjert i frivillig arbeid. Den viktigste finansieringskilden for de aller fleste frivillige organisasjoner som driver aktivitet i Norge, er overskuddet fra Norsk Tipping. Gjennom den enerettsmodellen som Norsk Tipping representerer, har vi gode systemer for spillproblematikk og avhengighet. Gjennom eierskapet til Norsk Tipping kan regelverket eventuelt endres raskt hvis nye spill skaper utfordringer.

Enerettsmodellen har sikret finansieringen av idrettsanlegg og fysisk aktivitet og er et godt bidrag til folkehelsen. Beredskapsorganisasjoner som Røde Kors, Folkehjelpen og Redningsselskapet får sine inntekter fra det samme overskuddet. En rekke frivillige organisasjoner innenfor helsefeltet får penger. Det samme gjelder musikkutstysordningen, tilskudd til skværriggerne – ja, også bibliotek- og museumsutviklingen er avhengig av denne finansieringen. Nå åpner regjeringen for at kommersielle aktører – flere av dem registrert på Isle of Man og andre skatteparadis – også på dette området skal få ta del i markedet. Det skal liberaliseres for enhver pris.

Nær samstemt har Organisasjons-Norge advart regjeringen mot å liberalisere spillpolitikken, senest i et brev fra Norges idrettsforbund og Norges Håndballforbund denne uken. Organisasjoner som LNU, Røde Kors og Actis er andre eksempler. Innvingene handler om svekking av enerettsmodellen, at man utfordrer EØS-reglene, tap av inntekter for frivilligheten i Norge, økt markedsføring og reklamepress, som gir økt spilleavhengighet. Hvem er det regjeringen ønsker å tilfredsstille gjennom sitt forslag om å liberalisere spillpolitikken?

Statsminister Erna Solberg [11:23:12]: I utgangspunktet er det regjeringen har foreslått, å rydde opp, bl.a. ved å sørge for at lotterivirksomheten får klare rammebetingelser. Utfordringen var at den forrige regjeringen ga flere tillatelser til lotterivirksomhet, på siden av enerettsmodellen, noe som vi fikk en ESA-sak om.

Det er viktig å huske at den forrige regjeringen ikke laget et regelverk, men at det handlet om politisk skjønnsvirksomhet med hensyn til hvem som fikk tillatelse. Det medførte at enerettsmodellen ble utfordret av ESA, som en konsekvens av de vurderinger den forrige regjeringen gjorde – på siden av enerettsmodellen de valgte å si ja til.

Når man ikke har et klart regelverk for når man skal si

ja og når man skal si nei, og likevel sier ja til noen, skaper det trøbbel for det norske samfunnet og for enerettsmodellen. Det har vi gjort – ved å sørge for at vi nå skal få en ordning med et lotteriregelverk hvor det gis mulighet for andre. Men det vil alltid være til gode formål – til frivillighet, til innsats for gode formål – når man har lotterivirksomhet i Norge, og ha mulighet til å søke ut fra et ryddig, gjennomsliktig og godt regelverk som vi mener er robust også i forhold til ESA, i motsetning til den forrige regjeringens politikk, som jo skaffet oss en sak som gjorde at regjeringen måtte gå inn og rydde opp betydelig.

Rigmor Aasrud (A) [11:24:40]: Det er interessant at statsministeren sier at det skal gå til gode formål, og at det skal tilkomme frivilligheten. Hvorfor er det da sånn at de som blir mottakere, ikke trenger å registrere seg i Frivillighetsregisteret en gang og kan ha all sin virksomhet ute? Det synes jeg er et godt spørsmål.

Men det er riktig som statsministeren sier: Det er to lotterier utenfor enerettsmodellen i dag. Det ene er Extra-spillet, som har Norsk Tipping som operatør. Det ble gjort et godt arbeid av den rød-grønne regjeringen for å få Extraspillet inn under Norsk Tipping. I tillegg er det Pantelotteriet, som Røde Kors har.

Enerettsmodellen er begrunnet med at man ikke skal få spillavhengighet, og da er mitt spørsmål til statsministeren: Mener statsministeren at det er så krevende å overbevise EU om at det å putte flasker inn i en panteautomat ikke skaper spillavhengighet, at hele lotterimarkedet må liberaliseres?

Statsminister Erna Solberg [11:25:35]: Den forrige regjeringen lot være å ha et regelverk og prinsipper som var gjennomsliktige når det gjaldt hvilke beslutninger de tok. Lotteritilsynet sa ja til en søknad fra Postkodelotteriet – regjeringen sa nei til en søknad, uten at det var gjennomsliktighet, uten at det var like rammebetingelser og uten at kravene som måtte være, var oppfylte, for at man skulle kunne se hvilke beslutninger og hvilket beslutningsgrunnlag regjeringen hadde. Det førte altså til en sak i ESA. Vi mener at en del formål, som f.eks. å bekjempe barnedødelighet i Afrika, bør få lov til å få penger fra lotterier i Norge. Vi har sørget for at miljøet og internasjonal miljøaktivitet også kan få penger og være et formål for lotterivirksomheten i landet. Det er denne typen organisasjoner som står bak, og som skal få overskudd fra f.eks. Postkodelotteriet, som kan være én av søkerne. Men det skal være et regelverk som sørger for at det er gode formål og veldedige formål som skal få penger, knyttet til den begrensede ordningen for lotterivirksomhet som regjeringen har åpnet for.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Geir Jørgen Bekkevold.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:27:02]: Kristelig Folkeparti har registrert at regjeringen har tatt sin beslutning og vil ha fem nye lotterier, med en omsetning på 1,5 mrd. kr i året, utenfor tippenøkkelen. Vi i Kristelig Folkeparti er bekymret for hva det vil føre til, med tanke på

enerettsmodellen. Men de viktigste spørsmålene til statsministeren er jo: Hva er regjeringens overordnede mål med norsk spillpolitikk? Hvordan ser regjeringen på helhetsbildet? Til nå har vi bare fått noen små drypp: De har åpnet for poker – nå åpner de for fem nye lisenser. Men hva er den helhetlige spillpolitikken til denne regjeringen, som også er nødt til å inkludere det som har med arbeid mot spilleavhengighet å gjøre? Det ser vi ikke. Vi får bare små drypp hele tiden, uten at vi får noe som helst bilde av hva som er regjeringens overordnede mål med norsk spillpolitikk.

Statsminister Erna Solberg [11:28:05]: Regjeringens overordnede mål med spillpolitikken er å sørge for at de som har lyst til å spille spill, skal gjøre det innenfor ordentlige rammer. Derfor har vi sørget for at de som spiller poker, får en ordentlig og begrenset ramme for å gjøre det. Vi er veldig opptatt av avhengighetsproblematikken knyttet til dette, og derfor har vi satt veldig tydelige grenser. Det er også derfor vi har bestilt en utredning knyttet til spillavhengighet og den nye lisensordningen, for å kunne følge med på hvilken problematikk det gir, også knyttet til kriminalitet.

Spill i Norge er først og fremst en inntektskilde for de mange organisasjonene i frivilligheten og i det sivile samfunnet. Vår nye lisenspolitikk – i form av å tillate fem lotterier – er helt innenfor den typen finansieringskilde. Men en har altså åpnet for at også andre gode formål – noen av dem er formål utenfor landets grenser, f.eks. et viktig område som det å jobbe for å bekjempe barnedødelighet – kan få ta del i lotterivirksomhet i Norge.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:29:17]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten som er gjort tilgjengelig for representantene.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Kjersti Toppe til kommunal- og moderniseringsministeren, er overført til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 2, fra representanten Liv Signe Navarsete til ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU, er trukket tilbake.

Spørsmål 4, fra representanten Karin Andersen til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, vil bli tatt opp av representanten Audun Lysbakken.

Spørsmål 5, fra representanten Audun Lysbakken til

barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 10, fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, vil bli tatt opp av representanten Ingunn Gjerstad.

Spørsmål 13, fra representanten Rigmor Aasrud til arbeids- og sosialministeren, vil bli besvart av kunnskapsministeren på vegne av arbeids- og sosialministeren, som er bortreist.

Marit Nybakk overtok her presidentplassen.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kjersti Toppe til kommunal- og moderniseringsministeren, er overført til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Kjersti Toppe (Sp) [11:30:14]: «Tilskotsordninga til frivillig interkulturelt arbeid i lokalsamfunn og innvandrorganisasjonar er frå 2015 overført frå fylkeskommunen til 20 kommunar. I Hordaland har Bergen kommune overtatt forvaltninga. Endringa betyr at berre tiltak i Bergen vil no få støtte. Stiftinga Grannehjelpa – Frivilligsentralen i Kvam – mister dermed si støtte til å drive internasjonal kvinnegruppe.

Vil statsråden endre tilskotsordninga slik at frivillig integreringsarbeid i kommunar som Kvam også vil få støtte?»

Statsråd Solveig Horne [11:30:58]: I statsbudsjettet for 2015 er det bevilget totalt 49,1 mill. kr i støtte til frivillig virksomhet på integreringsfeltet. 12,3 mill. kr av disse midlene er avsatt til drift av lokale innvandrorganisasjoner og annen frivillig virksomhet i lokalsamfunn. Regjeringen ønsker mest mulig effektiv bruk av de ressursene, og derfor målretter vi i årets budsjett støtten til lokale innvandrorganisasjoner og til frivillige aktiviteter i lokalsamfunn.

I stedet for å spre midlene ut til alle landets kommuner gjennom fylkeskommunene, slik det er gjort tidligere, fordeles tilskuddet via 20 utvalgte kommuner over hele landet fra i år av. Det er kommuner med høyest antall innvandrere i sin region. Ved at det er kommunene som deler ut midlene, vil det være enklere for kommunene å benytte frivillige aktører som en del av sitt integreringsarbeid. På denne måten vil også kommunale myndigheter kunne få et tettere samarbeid med frivilligheten og med lokale innvandrorganisasjoner i sin kommune.

Samtidig vil jeg oppfordre Kvam kommune til å fortsette å støtte og samarbeide med lokal frivillighet og samarbeide med sine nabokommuner om godt integreringsarbeid.

Kjersti Toppe (Sp) [11:32:16]: Eg er på ein måte litt forundra over svaret, fordi eg kan godt forstå at statsråden og regjeringa vil målretta integreringsarbeidet der utford-

ringane er størst, altså i store kommunar som har mange innvandrarak. Det er heilt greitt og heilt flott, men eg kan ikkje forstå at dette skal gjerast ved å ta vekk moglegheta som alle kommunar har behov for, nemleg til å driva eit godt integreringsarbeid i alle lokalsamfunn og i alle kommunar. Viss ein ser på korleis ordninga har fungert, er det veldig mange kommunar som har fått støtte, som har gjort eit godt arbeid. Vil statsråden sjå på dette igjen for at òg små kommunar kan få støtte til slikt arbeid?

Statsråd Solveig Horne [11:33:18]: Som jeg sa i mitt foregående svar, har vi nettopp lagt om denne tilskudsordningen, og målet var å målrette ordningen mer og gi midlene direkte til kommunene, i stedet for at det skulle deles ut via fylkeskommunene. Nå ønsker jeg å la denne ordningen virke noen år for å høste erfaring, og så får vi ta en gjennomgang for å se om den har virket godt, sånn som intensjonen var.

Det er viktig for meg å slå fast at selv om staten ikke bidrar med midler til alle kommuner over denne ordningen, har kommunene likevel et ansvar for å støtte opp om frivilligheten og samarbeide seg imellom. Det frivillige arbeidet på integreringsfeltet ute i kommunene er veldig viktig, og det er også mulig å kunne ta midler fra integreringstilskuddet og bruke dem til å stimulere frivillige organisasjoner til å delta i det lokale integreringsarbeidet. Jeg vil nå anbefale Kvam kommune å se på om ikke noen av de midlene som de får til integreringstilskudd, også kan brukes opp mot de frivillige organisasjonene.

Kjersti Toppe (Sp) [11:34:21]: For Hordaland fylke sin del har eg vore inne og sjekka kven som fekk støtte frå denne ordninga i fjor, utanom Bergen kommune, og støtta var spreidd på mange viktige tiltak i fleire kommunar i Hordaland. Eg kan nemna tiltak i Askøy kommune, Bømlo Frivilligsentral, Vaksdal Frivilligsentral, Øygarden Frivilligsentral, Voss Internasjonale Kvinneklubb, som er eit internasjonalt kvinneforeiningsprosjekt på Sotra, og KnarvikMila. Tilbakemeldinga er at her har ein fått mykje godt integreringsarbeid for pengane. Alle desse prosjekta som eg har nemnt no – og fleire til – vil altså ikkje få støtte til integreringsarbeid dei neste åra fordi regjeringa skal laga ei såkalla målretta ordning. Er integreringsarbeid mindre viktig i småkommunar, sidan all støtte no vert kutta?

Statsråd Solveig Horne [11:35:23]: Integreringsarbeid er utrolig viktig ute i kommunene, og det er ute i kommunene det arbeidet foregår. Det er viktig at kommunene ser at et godt samarbeid med frivillige lag og organisasjoner kan være med og bidra til å få på plass en raskere og bedre integrering enn det vi har fått på plass nå.

Jeg har lyst til å understreke at det altså er 12,3 mill. kr av en pott på over 49 mill. kr som går til lokale tilskudd, og som nå blir målrettet gjennom den ordningen som vi har lagt opp til. Jeg ønsker å målrette denne ordningen og la den få virke, også for de store kommunene, når det nå skal være kommunene som skal håndtere dette, og ikke fylkeskommunene. Jeg vil anbefale alle de kommunene som representanten viser til, til å gå inn og se på hvor-

dan integreringstilskuddet blir brukt, for midler fra integreringstilskuddet kan også brukes til å stimulere frivillige lag og organisasjoner. Det er viktig at frivillige lag og organisasjoner deltar i det lokale integreringsarbeidet.

Spørsmål 2

Fra representanten Liv Signe Navarsete til ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU:

«I eit intervju i The Guardian 22. februar, under overskrifta 'Britain will lose influence in the world if it quits the EU, says Norway', las eg at Noreg sin minister med ansvar for europaspørsmål åtvarar Storbritannia og det britiske folk mot å melde seg ut av EU. Det norske folk har sagt nei til EU-medlemskap to gonger, og over 70 prosent av folket i Noreg er no i mot eit medlemskap i EU.

Kva mandat meiner statsråden han har frå det norske folk til å åtvare Storbritannia mot å gå ut av EU?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 3

Ingrid Heggø (A) [11:36:49]: «Eg har merka meg at fiskeriministeren har sendt på høyring eit framlegg om differensierte marknadsavgiftssatsar til Sjømatrådet. Dette vil gje om lag 200 mill. kroner i reduserte inntekter til Sjømatrådet.

Kva kunnskap har statsråden om at det foregår merkevarebygging av norsk sjømat utanfor Noreg ved sida av det arbeidet som Sjømatrådet driv for fellesskapet, og som tilseier ein reduksjon i denne storleiken?»

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:37:23]: Vi har sendt på høring et forslag om å differensiere markedsavgiften og å endre styrevalgsprosessen for Norges sjømatråd.

Den foreslåtte differensieringen av markedsavgiften medfører at dagens markedsavgift på 0,75 pst. videreføres for all torskfisk, reker og skalldyr, og at den for laks, ørret og pelagisk fisk settes ned til 0,5 pst. eller 0,4 pst.

Bakgrunnen for høringsforslaget er at vi i 2014 fikk gjennomført en evaluering av Sjømatrådets arbeid med fellesmarkedsføring, markedsinformasjon og beredskap. Evalueringen viste at finansieringsmodellen til Sjømatrådet burde gjennomgås i lys av endringene som har funnet sted i markedene og i bransjen de siste årene. Det har bl.a. skjedd en sterk konsolidering innenfor havbruk og pelagisk sektor, produktjonsvekst og endringer i produkter og markeder. Evalueringen viser også at omfanget av selskapenes egen merkevarebygging av sjømat i utlandet har økt. Dette er bakgrunnen for forslaget om avgiftsreduksjon i noen sektorer.

Endringsforslagene for avgiftsnivået på eksport av laks, ørret og pelagisk fisk reflekterer at deler av disse sektorene har blitt store, internasjonale aktører som ønsker å satse mer på bygging av egne merkevarer.

Sjømatrådet har de siste årene hatt en forholdsvis stor økning i inntektene fra markedsavgiften. I 2014 nådde selskapets inntekter fra markedsavgiften ca. 500 mill. kr. Dette innebærer en økning på hele 40 pst. på knappe fem år.

Sjømatnæringen er en av våre viktigste eksportnæringer. Jeg hører ingen i næringen som ikke forsvarer Sjømatrådets rolle som fellesmarkedsfører, men det er åpenbart delte meninger blant aktørene om hva som er riktig nivå. Jeg vil her minne om at det også tidligere har vært foretatt opp- og nedjusteringer i markedsavgiften, og det meste av tiden fram til 2011 har faktisk avgiften vært differensiert.

Jeg mener definitivt at næringen fortsatt er tjent med felles markedsføringsinnsats, og vi må sikre at omfanget er tilpasset næringens behov. Jeg mener at Sjømatrådet fortsatt skal ha en viktig oppgave, og skal arbeide med generisk markedsføring og promotering, markedsinformasjon, beredskap og omdømmearbeid for å fremme konsum av norsk sjømat i inn- og utland.

Saken er ute på høring til 8. april. Vi skal studere grundig de høringsuttalelsene som kommer inn, før vi tar beslutning i saken.

Ingrid Heggø (A) [11:40:06]: Poenget er jo at i Europa og i USA – eller i Asia, for den saka si skuld – er det norsk laks, eller norsk makrell, som er sjølve merkevara. Marknadsføringa og omdømebygginga som Sjømatrådet gjer for heile sjømatnæringa, for fellesskapen, vert sett på med misunning i veldig mange andre land. Så må ein alltid sjå på om ein kan bruka midlane annleis eller betre. Sjømatrådet fekk for eit knapt år sidan òg ein ny strategi. Men då den viktigaste marknaden for norsk sjømat forsvann, då boikotten frå Russland kom, var jo Sjømatrådet gull verdt, og dei hadde òg midlar til å snu seg fort rundt og finna nye marknader. Korleis kan ministeren forsvare at vi skal ha ei femdobling av norsk sjømatproduksjon, med ein så kraftig reduksjon som ein legg opp til her når det gjeld omdømebygging og marknadsføring i utlandet?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:41:11]: Som jeg sa i mitt første svar, har det skjedd en veldig sterk konsolidering innenfor havbruk og pelagisk sektor. Det har vært betydelig produktjonsvekst og endringer i produkter og markeder, og evalueringen viser klart at omfanget av selskapenes egen merkevarebygging av sjømat i utlandet har økt. Det ligger generisk markedsføring i bunnen. Men så er det en del større selskaper – vi kan bruke Lerøy Aurora i Skjervøy som ett eksempel – som har sin egen merkevare, og som snart har Japan-markedet nesten alene. Slik kunne vi også finne flere eksempler.

Til det representanten spør om: Hvis laksenæringen femdobler sin verdi, er det klart at det vil bety at det i Sjømatrådets kasse vil tikke inn betydelige midler, med en slik utviklingsbane. Så her er det jo om å gjøre å finne det rette nivået. Det er på en måte næringen som utvikler strategier, og det er næringen som sitter med styremedlemmer i Sjømatrådet, så jeg har tillit til at vi skal finne en god løsning på dette.

Ingrid Heggø (A) [11:42:22]: Det vi snakkar om, er ein reduksjon på 200 mill. kr, og eg legg merke til at ministeren ikkje greier å koma med eksempel på at nokon bruker noko i nærleiken av så mykje på eiga merkevarerbygging. Felles marknadsføring og omdømebygging har jo vore avgjerande viktig for å få opp veksten i salet, prisen og kvaliteten. Skrei er eit godt eksempel her. Men over mange år har raud fisk hatt eit betydeleg overskot, vil eg påstå, og ein har slett ikkje gripe sjansen til eiga merkevarerbygging i utlandet – det er minimalt.

Men er det då berre ideologiske årsaker som ligg til grunn for denne reduksjonen på 200 mill. kr som er foreslått, eller kan ministeren koma med eksempel på enkelt-selskap som klarar å marknadsføre seg sjølve i den storleiken der?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:43:27]: Dette handler overhodet ikke om ideologi, det handler om at Sjømatrådet har vært evaluert, det handler om de funnene som er gjort i den evalueringen, og det handler om hva de som betaler inn til Sjømatrådet, faktisk har av synspunkter her. Og det er helt rett: Det er litt ulike synspunkter mellom mindre selskaper og større selskaper, både innenfor laksesektoren og på andre områder, og det er naturlig nok ting som jeg vil få høre – regner jeg med – i de høringssvarene som kommer tilbake. Og det er altså ikke vedtatt noen reduksjon på 200 mill. kr. Høringen er reell, og så får vi se hva slags konklusjon vi kommer til.

Men det er hevet over enhver tvil at de store lakseselskapene bruker betydelige midler til egen merkevarerbygging i utlandet.

Spørsmål 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karin Andersen til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, vil bli tatt opp av representanten Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [11:44:33]: «Fremskrittspartiets Per Sandberg har uttalt at det multikulturelle samfunnet «har spilt fallitt», og at «islam flytter grenser» i samfunnet. Dette er totalt i strid med Sundvollen-erklæringen som sier at «Innvandring er en kilde til mangfold, nye impulser og kulturell utveksling», og at «innvandring har bidratt til økonomisk vekst».

Er statsråden enig med sin nestleder i disse synspunktene, og hvis ja, mener statsråden det er forenlig med regjeringserklæringen og godt inkluderingsarbeid?»

Statsråd Solveig Horne [11:45:10]: Sundvollen-erklæringen slår fast at innvandring har bidratt til økonomisk vekst i Norge og gjort oss til en mer mangfoldig nasjon. Samtidig ser vi helt klart at vi har utfordringer knyttet til innvandring og integrering.

Regjeringserklæringen danner grunnlag for mitt arbeid som integreringsminister. Norge har en politikk som er

tuftet på like plikter og rettigheter for alle som har lovlig opphold i landet.

Jeg ser mange utfordringer knyttet til at nye innbyggere kommer til landet og at mangfoldet øker. Disse må vi takle. De fleste innvandrere i Norge er i arbeid, men det er likevel altfor mange som står utenfor arbeidslivet. Dette gjelder spesielt kvinner, de med liten eller ingen skolegang og flyktninger som kommer fra krig og konflikt. Her kreves et målrettet arbeid.

Det er også svært urovekkende at mange gutter med innvandrerbakgrunn ikke fullfører videregående opplæring. Å forhindre frafall fra skole er en av regjeringens viktigste oppgaver.

I Norge er menneskerettigheter, ytringsfrihet, religionsfrihet og likestilling grunnleggende verdier. Innenfor disse rammene skal alle ha like muligheter og frihet til å treffe egne valg. Arbeidet mot diskriminering og mot tvangsekteskap og andre alvorlige begrensninger av unges frihet er viktig i denne sammenhengen. Vi skal være kompromissløse mot dem som bruker vold og trakassering, og som innskrenker frihet og trygghet til andre mennesker. Regjeringen arbeider bredt for å styrke integreringen. Stortingsmeldingene om livslang læring og utenforskap, om likestilling og om familierpolitikken, som regjeringen vil legge fram i 2015 og 2016, vil møte noen av de utfordringer vi som samfunn står foran. Plikter og rettigheter må gå hånd i hånd.

Sundvolden-erklæringen slår fast at innvandrere skal føle tilhørighet og tilknytning til det norske samfunnet. Alle skal ha samme rettigheter og plikter i Norge, uavhengig av etnisk bakgrunn. Det å stille krav til innvandrere er å vise dem respekt. Disse prinsippene følger jeg når jeg utvikler integreringspolitikken videre.

Audun Lysbakken (SV) [11:47:22]: Det var mange fine ord, og en oppramsing av en rekke integreringsutfordringer og -prinsipper som det er bred enighet om på Stortinget, men det var ikke det jeg spurte om. Det jeg spurte om, var statsrådets syn på de uttalelsene som nestlederen i hennes eget parti har kommet med om at dette flerkulturelle fellesskapet som statsråden har ansvar for, «har spilt fallitt». Grunnen til at det er interessant å få vite hva inkluderingsministeren mener om det, er jo at Fremskrittspartiet nå har de to statsrådene som har ansvar for integrering, inkludering og bekjempelse av fordommer. Da er det vanskelig å forstå at det skal være greit for et parti å si én ting her og noe helt annet når det er nestlederen som uttaler seg offentlig. Da er det også nødvendig å spørre inkluderingsministeren om hun er enig med Per Sandberg i at det flerkulturelle samfunnet har spilt fallitt – ja eller nei?

Statsråd Solveig Horne [11:48:20]: Det er regjeringserklæringen som danner grunnlaget for mitt arbeid som inkluderingsminister, og det viktigste arbeidet vi kan gjøre, er å få bosatt dem som har fått lovlig opphold, og som sitter på mottak der ute og venter. I likhet med Per Sandberg ser jeg at det er utfordringer med det flerkulturelle samfunnet. Det er utfordringer med å få integrert og bosatt de

flyktningene som har fått lovlig opphold, og derfor er det et arbeid som jeg som integreringsminister tar på det største alvor.

Jeg må si at det er ganske spesielt når den tidligere integreringsministeren står her og viser til flere saker som den forrige regjeringen faktisk ikke klarte å gjøre noe med. Det var en vekst på tre og et halvt tusen i mottak de to siste årene SV satt med integreringsministeren. Det har dannet grunnlag for at det sitter altfor mange i mottak og venter på en kommune å bo i. Det er altfor mange ute i kommunene som ikke klarer å komme seg ut i arbeid eller utdanning etter de to årene med introduksjonsprogram. Det viktigste vi kan gjøre, er å få integrert dem som har fått lovlig opphold.

Audun Lysbakken (SV) [11:49:31]: Statsråden tar feil – jeg har ikke nevnt en eneste konkret sak verken når det gjelder bosetting eller andre viktige ting som statsråden jobber med. Det var ikke det som var mitt spørsmål. Mitt spørsmål var: Hva mener statsråden om Per Sandbergs uttalelser om at det flerkulturelle samfunnet har spilt fallitt? Det er det nødvendig å få vite hva inkluderingsministeren mener om.

Jeg hører at Solveig Horne sier at hun jobber på grunnlag av Sundvolden-erklæringen, men den sier noe helt annet enn det Fremskrittspartiet kommuniserer når de er utenfor regjeringslokalene! Derfor vil jeg bare ha en tydeliggjøring av hvor statsråden står. Er det at statsråden sier at hennes arbeid skjer på grunnlag av regjeringserklæringen, det samme som å si at hun er uenig med Per Sandberg, eller har statsråden tenkt å ri to hester? Mener statsråden at det flerkulturelle samfunnet har spilt fallitt, eller er statsråden uenig i et sånt utsagn?

Statsråd Solveig Horne [11:50:36]: Som integreringsminister forholder jeg meg til regjeringsplattformen. Det er grunnlaget som jeg utfører mitt arbeid på. Jeg har også lyst til å påpeke at i Fremskrittspartiets partiprogram står det veldig klart at de som har fått lovlig opphold i Norge, skal være med og bidra. De har plikter, de har rettigheter, de skal bosettes ute i en kommune.

Så sa jeg i mitt forrige svar at jeg, i likhet med Per Sandberg, ser at vi har utfordringer. Vi har utfordringer i dag både med å bosette og integrere dem som har fått lovlig opphold, og det er et arbeid som jeg tar på det største alvor, og som regjeringen jobber aktivt med. Det har vært en historisk bosetting de siste årene, og det er noe vi skal fortsette med. Vi har klart å bosette flere enn det SV klarte i sin regjeringstid. Nå er det viktig å fokusere på det arbeidet som skjer ute i kommunene, slik at kommunene ser at det å integrere de menneskene som har fått lovlig opphold, bidrar til at de er en ressurs i samfunnet og ikke en utfordring for kommunene.

Spørsmål 5

«Norge ligger på verdenstoppen på mange områder når det kommer til likestilling. Norge er blant annet verdens

beste land å bli mor i, og vi ligger på topp på sysselsetting blant kvinner.

Hvordan har statsråden tenkt å sikre at vi også i fremtiden kan leve i en likestilt hverdag i et av verdens mest likestilte land?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 6

Kirsti Bergstø (SV) [11:51:53]: «Hvilke konsekvenser ser statsråden for seg at endringene i arbeidsmiljøloven vil få for likestillingen i Norge?»

Statsråd Solveig Horne [11:52:10]: Forslaget til endringer i arbeidsmiljøloven er lagt fram av Arbeids- og sosialdepartementet, og det er arbeids- og sosialministeren som har det konstitusjonelle ansvaret for forslaget. Derfor er dette svaret til representanten utarbeidet i samråd med arbeids- og sosialministeren.

Regjeringen ønsker å endre lovens bestemmelser om arbeidstid for å gi arbeidstakere og arbeidsgivere flere muligheter til å finne løsninger lokalt. Regjeringens forslag til endringer i arbeidstidsreglene vil gjøre det enklere å få på plass gode fleksitidsavtaler. Forslaget vil også kunne bidra til at kvinners og menns muligheter til å tilpasse arbeidstiden til eget hverdags- og familieliv øker. Det vil bli enklere å få i stand ordninger med lengre vakter enkelte helger. For kvinner og menn som jobber turnus, vil dette kunne bety flere frihelger.

Regjeringens forslag vil fremme heltidsarbeid. Med økt fleksibilitet lokalt vil behovet for små stillingsbrøker og dermed deltidsansettelser bli redusert. Dette vil først og fremst komme kvinner til gode, i og med at det er flest kvinner som arbeider deltid.

Regjeringen ønsker å åpne arbeidslivet for flere, og foreslår en generell adgang til midlertidig ansettelse i inn- til tolv måneder. Faste stillinger skal fortsatt være hovedregelen i arbeidslivet.

Lovforslaget vil kunne lette adgangen til arbeidsmarkedet for de gruppene som har vanskelig for å få innpass i dag. Dette gjelder bl.a. nyutdannede, nyankomne innvandrere og personer med nedsatt funksjonsevne. I dag er det flere kvinner enn menn som har nedsatt arbeidsevne og mottar helserelevante stønader. Disse gruppene vil kunne ha nytte av det forslaget regjeringen har fremmet.

Det er vanskelig å trekke noen klare konklusjoner om hvilke konsekvenser forslaget vil ha for likestilling samlet sett. Jeg har likevel lyst til å understreke at det å forsørges selv gjennom egen arbeidsinntekt er grunnlaget for et likestilt samfunn, og regjeringens forslag er et bidrag til å nå det målet.

Kirsti Bergstø (SV) [11:54:21]: Likestillings- og diskrimineringsombudet har i sin høringsuttalelse pekt på at forslaget til endring i arbeidsmiljøloven vil ramme kvinner spesielt, bl.a. fordi kvinner i størst grad jobber innenfor områder der midlertidighet allerede er et problem. I til-

legg er diskriminering knyttet til graviditet et stort problem i dagens arbeidsliv. En helt ny omfangsundersøkelse som blir presentert av Likestillings- og diskrimineringsombudet i dag, viser at 55 pst. av kvinner og 22 pst. av menn har opplevd én eller flere former for diskriminering knyttet til graviditet eller foreldrepermisjon. Hvordan ser statsråden at økt bruk av midlertidighet vil virke inn på den diskrimineringen som gravide kvinner og menn som skal ut i foreldrepermisjon, utsettes for i dag?

Statsråd Solveig Horne [11:55:18]: Jeg har først lyst til å understreke at vernet mot diskriminering av gravide arbeidstakere gjelder på samme måte ved midlertidige ansettelse som det gjør ved faste ansettelse. Jeg deler bekymringen som LO gir uttrykk for i denne rapporten med hensyn til omfanget av graviditetsdiskriminering. Vi har et godt vern mot graviditetsdiskriminering i dag, men det er også et ansvar som arbeidstaker er nødt til å ta inn over seg. Jeg jobber nå med en ny, felles likestillings- og ikke-diskrimineringslov, og håndheving av diskrimineringsvernet vil være en viktig faktor i det arbeidet.

Kirsti Bergstø (SV) [11:56:10]: Det aller viktigste vernet for gravide vil være at man har en kontrakt, og at man har et arbeid å gå til også når man får kul på magen og har en endret livssituasjon i vente. Derfor lurer jeg på: Ser statsråden at det finnes likestillingspolitiske argumenter mot å la arbeidsmiljøloven åpne opp for flere midlertidige stillinger, spesielt med tanke på dem som har en kontrakt som går ut samtidig som terminen nærmer seg?

Statsråd Solveig Horne [11:56:47]: La meg aller først få slå fast at gravide og ansatte i fødselspermisjon er lovbeskyttet mot diskriminering i arbeidslivet, og vernet mot diskriminering av gravide arbeidstakere gjelder på samme måte ved midlertidige ansettelse som ved faste stillinger. Så jeg mener at lovverket vårt er godt. Det som er utfordringen, og som Likestillings- og diskrimineringsombudet tar opp i dag, er måten dette blir håndhevet på. Det er et arbeid som denne regjeringen har satt i gang, som ikke den forrige regjeringen tok fatt i da de hadde anledning da vi diskuterte og vedtok et nytt diskrimineringslovverk i 2013.

Spørsmål 7

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:57:48]: Eg vil gjerne stille følgjande spørsmål til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren:

«Tall fra omfangsundersøkelsen om vold og voldtekt som Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress kom med for ett år siden, viste at én av ti norske kvinner har blitt voldtatt. Da statsråden mottok rapporten, sa hun: «Vold mot kvinner er verst for dem som rammes, men det er også et samfunns- og likestillingsproblem.» Det er nå ett år siden statsråden mottok denne rapporten.

Hva har skjedd siden sist, og mener statsråden fortsatt at dette er et samfunns- og likestillingsproblem, og hva vil hun gjøre med det?»

Statsråd Solveig Horne [11:58:27]: Vold mot kvinner er en av de største likestillingsutfordringene vi har i dag, ikke bare i Norge, men også i resten av verden.

Regjeringen prioriterer arbeidet mot vold i nære relasjoner høyt. Vi samarbeider på tvers av departementene med å følge opp tiltak som allerede er forankret i handlingsplanen. Dette er en handlingsplan som den forrige regjeringen la fram, som skal gjelde fra 2014 til 2017, og som justis- og beredskapsministeren koordinerer. Den inneholder en rekke tiltak som nå iverksettes og konkretiseres. Hovedoppgaven er å forhindre og forebygge at vold og overgrep finner sted. Jeg vil gi noen eksempler på hva regjeringen gjør: Totalt er det bevilget 50 mill. kr over fem år for å øke kunnskapsgrunnlaget om vold mot kvinner og barn.

Det er satt av 7 mill. kr årlig i planperioden til en tiltakspakke mot forebygging, bl.a. til holdningskampanjer og til en nettportal om vold i nære relasjoner. I 2014 la regjeringen fram en ny tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom. Helsestasjonene og skolehelsetjenesten får nye 270 mill. kr i 2015, og alle gravide skal nå bli spurt om vold og seksuelle overgrep.

Det er viktig med forebygging, og derfor er jeg glad for at familievernet styrkes med 50 mill. kr i 2015. Blant annet skal tilbudet til familier som lever med vold og tilbudet til voldsutøvere, styrkes. Kunnskap om vold og seksuelle overgrep skal også inngå i helse- og sosialfagutdanningene og i barnehage- og grunnskolelærerutdanningene.

Vi har i år etablert en ny tilskuddsordning til tiltak for voldsutsatte barn på 11,5 mill. kr. Tilskuddsordningen til arbeid mot vold i nære relasjoner er økt med 2,5 mill. kr på Justis- og beredskapsdepartementets budsjett. Det er også gitt økte bevilgninger til Statens barnehus.

Vi har nylig mottatt evalueringen av krisesentertilbudet. Jeg er glad for at krisesenterloven har bidratt til å styrke krisesentertilbudet i kommunene, selv om vi har et stykke igjen til vi kan si at loven er fullt ut iverksatt. Arbeidet vi skal følge opp videre om dette, er viktig.

Samlet sett gjennomfører denne regjeringen et solid løft mot vold. Men vold mot kvinner er fortsatt et alvorlig samfunns- og likestillingsproblem. Derfor vil dette også være et tema i likestillingsmeldingen som regjeringen vil fremme i løpet av 2015.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:01:12]: Først vil eg seie at det er veldig bra at den regjeringa som vi har no, følgjer opp mange viktig tiltak i handlingsplanen som den førre regjeringa la fram, og som det var mange viktige tiltak i. Det er også bra at ein følgjer opp tiltaka som vart nemnde her, og som SV i mange år har jobba for.

Det er likevel slik at undersøkinga eg refererte til, kom etter handlingsplanen. I førre veke kom Amnesty International med sin årsrapport som viser at dei norske myndighetene i stor grad overlèt det førebyggjande arbeidet mot seksuelle overgrep og valdtekt til frivillige organisasjonar. Dei seier at det vert for lite systematisk og tilfeldig på grunn av dette, og når det førebyggjande arbeidet er dårleg, bidreg det dessverre til forteiing og tabuisering.

Eg vil òg spørje: Kva, i tillegg til den eksisterande

handlingsplanen, har statsråden sett i verk etter at ho fekk rapporten ho kommenterte for eit drygt år sidan?

Statsråd Solveig Horne [12:02:14]: Arbeid i forbindelse med vold og overgrep mot barn og kvinner, og også mot menn, er et tverrpolitisk arbeid som alle partier er enige om at vi må styrke. Jeg har ingen problemer med å si at den forrige regjeringen la fram en god handlingsplan som denne regjeringen nå følger opp og konkretiserer. Det denne regjeringen skal måles på, er at den faktisk styrker de tiltakene som ligger i handlingsplanen. Det har vi gjort på flere områder – noe jeg nå har vært inne på – som å styrke politi og beredskap og styrke tiltakene på det forebyggende og det justispolitiske arbeidet, og ikke minst det som helseministeren gjør ved at alle gravide nå skal spørres om de har vært utsatt for vold. Det å følge opp de tiltakene – vi trenger ikke finne opp kruttet på nytt – og å styrke tiltakene som allerede ligger der, er viktig. Det mener jeg at denne regjeringen fullt ut gjør med de budsjettene den har lagt fram.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:03:14]: Eg er egentleg glad kvar gong regjeringa vi har no, ikkje finn opp krutet, men brukar det krutet som den førre regjeringa fann opp. Lat meg spørje om noko anna – ein litt annan inngang til det same temaet – nemleg lovgivinga når det gjeld valdtekt, som over tid har vore ein debatt.

Korleis stiller statsråden seg til å endre valdtektslovgivinga, at valdtekt vert definert som seksuell omgang utan oppriktig samtykke?

Statsråd Solveig Horne [12:03:43]: En voldtekt er en voldtekt. Jeg skal overlate til justisministeren å arbeide med det lovtekniske, og jeg vet at justisministeren jobber med å konkretisere dette. Men jeg har først og fremst lyst til å si at den styrkingen i straffeloven som ble gjort av den forrige regjeringen, er det faktisk denne regjeringen som klarer å iverksette raskere, for det lovverket vi hadde, klarte ikke den forrige regjeringen å implementere i domstolene.

Jeg har likevel lyst til å gå tilbake til noe som representanten snakket om, og det er de frivillige. Jeg tror det er viktig at vi også fokuserer på de frivillige i dette arbeidet, for det foregår veldig mye frivillig arbeid. Jeg kan vise til Norske Kvinners Sanitetsforening, som også har jobbet mot vold mot kvinner. Det er også mange som jobber opp mot minoritetsfamilier. Det å tro at vi som statlig myndighet skal klare dette arbeidet alene, blir feil. Vi trenger også de frivillige til å hjelpe oss med å styrke arbeidet mot vold og overgrep.

Spørsmål 8

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:05:02]: «I 2008 viste Likelønnskommissjonen at kvinners lønnsinntekt utgjør om lag 65 prosent av menns lønnsinntekt. Når det kontrolleres for arbeidstid, utgjør kvinners lønn om lag 85 prosent av menns lønn.

Om man tar utgangspunkt i denne definisjonen av like-lønn, hva er status i dag, og hva gjør statsråden for å redusere lønnsgapet?»

Statsråd Solveig Horne [12:05:29]: Retten til lik lønn for arbeid av lik verdi er en lovfestet rett i henhold til § 21 i likestillingsloven.

Det generelle bildet er at det så vidt har vært en reduksjon i lønnsforskjellene de siste ti årene.

I 2004 var kvinners gjennomsnittslønn for heltidsansatte 86,6 pst. av menns lønn, og i 2013 var den 87,9 pst. Når deltid inkluderes, var kvinners gjennomsnittslønn 84,7 pst. av menns lønn i 2004 og 85,8 pst. i 2013.

Det generelle bildet er at det er en liten nedgang i løpet av en tiårsperiode, men fra 2012 til 2013, da representantens parti var del av regjeringen, har det vært en liten økning, og det er en økning vi er nødt til å følge nøye. Det kommer nye tall i slutten av mars som det er viktig for oss å se på, med tanke på om vi har klart å redusere dette.

Teknisk beregningsutvalg slår fast at forskjeller i kvinners og menns yrkesdeltakelse, bransje/sektortilknytning, utdanning, arbeidserfaring og kompetanse fortsatt er viktige årsaker til ulik lønn. Kvinner og menn er i næringer og bransjer med ulik lønnsevne og avtaledkning, og de har ulike stillinger på arbeidsplassene.

Det er, som jeg sa, viktig å følge utviklingen i kvinners og menns lønnsinntekt. Hovedansvaret for lønnsdannelsen ligger hos arbeidslivets parter, men regjeringen vil fortsette trepartssamarbeidet for å sikre større kraft i arbeidet med likestilling i arbeidslivet.

Viktige spørsmål her er kjønnsbaserte lønnsforskjeller, kjønnsdelt arbeidsmarked og ufrivillig deltid.

Regjeringen er opptatt av at flere skal kunne velge utradisjonelle utdanninger og karrierer for å bidra til et mindre kjønnsdelt arbeidsliv. Når flere velger utradisjonelle utdanninger og yrker, kan det være med og påvirke kvinners lønnsnivå og lønnsutvikling.

I den kommende likestillingsmeldingen, som hele regjeringen jobber med, vil likestilling i arbeidslivet drøftes og være et viktig tema. Tiltak som bidrar til bedre likestilling i arbeidslivet, vil være positivt for å utjevne de lønnsforskjellene som vi ser at vi har.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:07:56]: Årsaka til at vi ikkje klarer å gjere noko med likelønsgapet, er den måten vi organiserer lønsdanninga på. I dag har vi ein frontfagmodell, der ein på bakgrunn av forhandlingar med enkelte grupper i arbeidslivet kjem fram til ei løn. Så dannar dette mal for resten av lønsdanninga. Ein klarer ikkje å løfte enkelte grupper som er kvinnedominerte og tilsvarende ligg langt bak, for å tette dette gapet. Gapet fortset å gape.

Da Likelønnskommissjonen la fram sin rapport, blei det foreslått at ein frå statleg side skulle gå inn og gje eit tillegg, ein likelønspott. Dette var også noko som partileiar Siv Jensen meinte var riktig å vurdere.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden i den varsla likestillingsmeldinga også vurdere enkelte former for partssamarbeid i arbeidslivet for å auke løna?

Statsråd Solveig Horne [12:09:09]: Lønnsgapet eller lønnsforskjellene mellom kvinner og menn har sammenheng med både yrkesvalg, utdanningsvalg og det kjønnsdelte arbeidsmarkedet vi har i Norge.

Det er helt naturlig at dette blir et tema i likestillingsmeldingen. Jeg vil ikke si hva som kommer opp av tiltak i likestillingsmeldingen, men at dette blir drøftet, kan jeg love representanten. Det er viktig at vi tar opp dette med arbeidslivets parter, for det er jo sånn at alle arbeidsgivere har en klar rettslig plikt til å arbeide aktivt og målrettet for å tette dette gapet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:09:54]: Det som er grunnen til dette, er det som blir kalla for verdsetjingsdiskriminering. Dei jobbane som kvinner tradisjonelt har valt å ta, blir systematisk lågare lønte ut frå utdanning, erfaring, kompetanse og ansvar. Det er spesielt velferdsyrke som kvinner i stor grad vel, som blir systematisk lågare lønte enn dei klassisk mannsdominerte yrka. Det betyr at ein får mykje meir løn for arbeid med røyr, kablar og vegar enn for å jobbe med barn, unge og eldre. Det er der det store skiljet er.

Mitt spørsmål igjen til statsråden, for å få eit ordentleg svar, er: Vil statsråden vurdere å gå inn i partssamansette forhandlingar med partane i arbeidslivet med mål om å bidra f.eks. med eit kronetillegg som Likelønnskommisjonen føreslo for å tette lønsgapet?

Statsråd Solveig Horne [12:11:02]: Det jeg kan forsikre representanten om, er at regjeringen har et godt og tett samarbeid i trepartssamarbeidet for å sikre større kraft i arbeidet med likestilling i arbeidslivet. Det er et arbeid som vi kommer til å føre fram overfor dem, og dette kommer jeg ikke til å si noe mer om her i Stortinget.

Representanten var inne på både deltid og heltid, yrkesvalg og utdanningsvalg, som er mye av årsakene til lønns-gapet. Det er ofte kvinner som kommer dårligere ut av dette, og det er viktig at vi nå ser på det gapet. Det har, som jeg sa, vært en liten reduksjon de siste ti årene, men i 2012–2013 har det vært en økning. Når vi får tallene i slutten av måneden, blir det viktig å se på utviklingen. Så får vi komme tilbake og se på hvordan vi skal følge det opp videre.

Spørsmål 9

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:12:08]: «Likestilling handler først og fremst om rettferdighet. Men likestilling er også god økonomisk politikk og gir økt verdiskaping i samfunnet. Kvinners inntog i arbeidslivet har betydd mye mer for norsk økonomi enn oljefondet noen gang vil bety. Samtidig ser vi at regjeringen med sin skattepolitikk gir langt større skatteutt til menn enn til kvinner.

Hvilke konsekvenser mener statsråden at den økonomiske politikken til regjeringen får for økonomisk fordeling mellom kvinner og menn i Norge, og dermed likestillingen?»

Statsråd Solveig Horne [12:12:41]: Høy sysselsetting blant kvinner er et av de viktigste bidragene til inntektsmessig likestilling. Sysselsettingen blant norske kvinner er høy sammenliknet med de fleste andre land. I tredje kvartal i 2014 var 73,1 pst. av norske kvinner mellom 15 år og 64 år sysselsatt, mens gjennomsnittet i OECD var 57,9 pst.

Imidlertid er andelen som jobber deltid, også relativt høy i Norge. Selv om deltid i seg selv er en årsak til at kvinner har lavere inntekt enn menn, er det inkluderende arbeidslivet med muligheter for å jobbe deltid trolig en av årsakene til den høye yrkesdeltakelsen blant norske kvinner.

Inntektsforskjellene mellom kvinner og menn har blitt mindre over tid. En rapport fra Institutt for samfunnsforskning peker f.eks. på at lønnsgapet målt ved brutto timefortjeneste mellom kjønnene har blitt redusert. En viktig drivkraft bak tilnærmingen har vært at menn og kvinner har blitt likere med hensyn til utdanningsvalg, yrkeserfaring og arbeidstid. Ser vi på menns og kvinners deltakelse i utdanning i dag, peker dette i retning av at forskjellene kan utjevnes ytterligere framover.

Regjeringen vil bruke skatte- og avgiftssystemet til å finansiere fellesgoder på en enkel og effektiv måte, sikre sosial mobilitet, oppnå bedre ressursutnyttelse og gi bedre vilkår for norsk næringsliv. Denne politikken er det finansministeren som har det konstitusjonelle ansvaret for. Regjeringen vil redusere det samlede skatte- og avgiftsnivået, øke verdiskapingen og gi større frihet for familier og enkeltmennesker.

Lavere skatter og avgifter kommer alle til gode, men gjennomsnittlig virkning for henholdsvis menn og kvinner kan bli ulik. Det henger sammen med at både bruttoinntekt og formue er ujevnt fordelt mellom kjønnene. Menn har i gjennomsnitt høyere inntekt og formue enn kvinner.

I et progressivt skattesystem som det norske innebærer inntektsforskjeller mellom kjønnene at også skatten blir ujevnt fordelt. På denne måten bidrar skattesystemet til utjevning av inntekt mellom menn og kvinner. Samtidig vil reduksjon i inntekts- og formuesbeskatningen generelt gi større skatteletter til menn enn kvinner fordi disse også betaler mer skatt i utgangspunktet.

Det er imidlertid ikke slik at skattesystemet eller regjeringens skatteendringer forskjellsbehandler kjønnene skattemessig. Skattesystemet er i seg selv i dag kjønnsnøytralt. Det er en god og nødvendig egenskap ved et skattesystem at en skattyter skal behandles likt uavhengig av kjønn.

Som representanten Serigstad Valen er inne på, er det ikke bare skattepolitikken som har betydning for den økonomiske fordelingen mellom kvinner og menn. Det er totaliteten i regjeringens økonomiske politikk som legger til rette for høy yrkesdeltakelse hos kvinner. At kvinner er selvforsørget, mener jeg er helt sentralt for likestilling mellom kvinner og menn.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:15:42]: Jeg vil takke for svaret.

Det er til å undre seg over at hvis statsråden holder fram et progressivt skattesystem som bra for likestil-

lingen, hvorfor det da er sånn at regjeringen gjør skattesystemet mindre progressivt hver gang de har sjansen. Da er det på sin plass å spørre hva statsråden tenker om det statsbudsjettet regjeringen styrer etter i innværende år. I høst la regjeringen fram sitt første helhetlige statsbudsjett. Store deler av det gikk gjennom, spesielt på skattepolitikken. Mener statsråden selv at budsjettet førte til mer eller mindre likestilling mellom menn og kvinner i Norge?

Statsråd Solveig Horne [12:16:19]: Jeg står helt inne for det gode budsjettet som denne regjeringen la fram. Skatteopplegget var et godt forslag som regjeringen la fram. Så har jeg bare lyst til å understreke at regjeringen ønsker – og det er vel kanskje bare SV som tar til orde for at skattesystemet ikke skal være kjønnsnøytralt. Jeg tror det er viktig at skattesystemet skal være kjønnsnøytralt. Det er en god og nødvendig egenskap ved et skattesystem at skattytere skal behandles likt, uavhengig av kjønn.

Men så vil jeg understreke at kvinner i dag har en unik mulighet til å kunne kombinere familieliv og yrkesliv. I Norge jobber flere kvinner enn det det gjør i veldig mange andre land. Vi ligger på topp i verden når det gjelder yrkesdeltakelse. Det er et godt likestillingstegn at kvinner kan ta utdanning, få arbeid og være selvforsørgende. Jeg mener at de tiltakene som regjeringen legger opp til i sitt budsjett, er med på å fremme likestilling.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:17:22]: Hvis jeg hørte statsråden riktig, sa statsråden nettopp at SV tar til orde for et ikke-kjønnsnøytralt skattesystem. Det er veldig oppsiktsvekkende. Jeg kan ikke huske selv eller erindre at noen andre i SV noen gang har foreslått noe sånt. Tvert imot er det vi peker på, at de endringene man gjør i skattesystemet som det er i dag, har svært ulike konsekvenser for kvinner og for menn, og at grep man gjør i skattesystemet, har en påvirkning på likestillingen. Derfor må jeg si at statsråden ikke svarte på spørsmålet mitt: Førte statsbudsjettet for inneværende år til mer eller mindre likestilling i Norge? Jeg får vel prøve å være enda mer konkret for at statsråden skal skjønne mitt poeng: Vil kutt i skatt for de med høyest formue og inntekt føre til at menn eller kvinner kommer best ut? Altså: Er det menn eller kvinner som kommer best ut når man kutter i skatt for dem med høy inntekt og formue?

Statsråd Solveig Horne [12:18:22]: Jeg vil først si at jeg sikkert har misforstått representanten, og det var ikke intensjonen i det hele tatt.

Det er sånn i dag at det er menn som ofte tjener mest, og det er de som også har høyere formue. Det vil igjen – med et kjønnsnøytralt skattesystem, som vi har i dag – gjøre at enkelte menn får mer skattefradrag og større formue enn hvis det hadde vært annerledes. Det er noe som jeg ikke ønsker å endre på. Det er andre likestillingstiltak som er viktig å få på plass, og det er å få jenter til å ta høyere utdanning. Der er vi på god vei. Å få jenter og kvinner ut i arbeidslivet, slik at de blir selvforsørgende, vil på sikt medføre at de får høyere inntekt og høyere formue, og medføre at de får de goder som menn har.

Spørsmål 10

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, vil bli tatt opp av representanten Ingunn Gjerstad.

Ingunn Gjerstad (SV) [12:19:33]: «370 000 mennesker jobber i varehandelen i dag, hvorav flertallet er kvinner. Undersøkelser viser at mange i varehandelen utsetter å få barn og stifte familie på grunn av ukurante arbeidstider. Med søndagsåpne butikker vil det bli enda vanskeligere å få kabalen med arbeidstid og fritid til å gå opp.

På hvilken måte kan statsråden legge til rette for at kvinner kan kombinere familieliv og en jobb i varehandelen?»

Statsråd Solveig Horne [12:20:07]: Kvinner og menn har i dag en unik mulighet til å kombinere arbeidsliv og familieliv. Deltakelse i arbeidslivet og å kunne forsørge seg selv er grunnleggende for et likestilt samfunn.

Representanten er bekymret for om flere søndagsåpne butikker vil bety et tilbakeskritt for kvinners mulighet til å kombinere arbeid med familieliv. Jeg kan forsikre representanten om at høy arbeidsdeltakelse for både kvinner og menn er et prioritert mål for regjeringen.

Som kjent er det kulturministeren som har det konstitusjonelle ansvaret for helligdagsloven, som i dag regulerer butikkens adgang til å ha åpent på søndager. Kulturdepartementet har varslet at de vil sende på høring forslag til endringer i helligdagsloven for å gi butikker adgang til å ha åpent på vanlige søndager.

Jeg tillater meg å nevne at mange butikker allerede i dag har åpent på søndager. Regjeringens utgangspunkt er at lovverket ikke er godt nok egnet til å regulere åpningstidene for butikker, heller ikke på søndager. Mindre lovreguleringer rundt butikkens åpningstider vil gi større frihet.

Kulturministeren har vist til at en eventuell åpning for flere søndagsåpne butikker ikke behøver å endre den enkeltes prioriteringer og tidsbruk. Vi har tillit til at aktørene selv tar gode valg. Dessuten har arbeidsmiljøloven grenser for søndagsarbeid.

Regjeringen mener at tilrettelegging av fritid, bl.a. forholdet mellom familie- og arbeidsliv, best løses innenfor rammene i arbeidsmiljøloven og ikke i et regelverk om butikkens åpningstider. I den sammenheng er det relevant også å vise til hva arbeids- og sosialministeren gjør på dette området.

I lovproposisjoner har arbeids- og sosialministeren fremmet forslag til endringer i arbeidsmiljøloven som har til formål å legge til rette for deltakelse i arbeid og god utnyttelse av arbeidskraften. Som kjent er det arbeids- og sosialministeren som har ansvaret for arbeidsmiljøloven.

Regjeringen ved arbeids- og sosialministeren ønsker å endre lovens bestemmelser om arbeidstid for å gi arbeidstakere og arbeidsgivere flere muligheter til å finne fleksible løsninger lokalt. Regjeringens forslag til endringer i

arbeidstidsreglene vil gjøre det enklere å få på plass gode fleksitidsavtaler.

Dette kan få som konsekvens at kvinners muligheter til å tilpasse arbeidstiden til eget hverdags- og familieliv øker. Det vil bli enklere å få i stand ordninger med lengre vakter enkelte helger. For kvinner som jobber turnus, vil det kunne bety flere frihelger og mindre belastning på familielivet med mange helgevakter i løpet av et år.

Forslag om endringer i arbeidsmiljøloven vil med andre ord kunne være med på å gi både kvinner og menn fleksibilitet og valgfrihet som gjør det enklere å kombinere familieliv med arbeidsliv.

I Norge kan vi glede oss over allerede å ha kommet langt når det gjelder likestilling mellom kvinner og menn. Gode, rause og fleksible velferdsordninger som barnehager, kontantstøtte og foreldrepengeordningen gir familiene frihet til selv å finne gode, praktiske løsninger som passer med den enkelte families hverdag.

Ingunn Gjerstad (SV) [12:23:09]: Det er mykje snakk om fridom i denne debatten. Spørsmålet er jo kven sin fridom vi skal vera mest opptekne av. Eg er som representant for Sosialistisk Venstreparti mest bekymra for fridomen til den enkelte arbeidstakar.

Vi har nettopp fått ein rapport som viser at med søndagsopne butikkar vil 245 000 av dei 367 000 som jobbar innanfor varehandelen i dag, måtta belaga seg på å jobba om søndagar. Spørsmålet mitt er om ikkje det vil medføra meir søndagsarbeid for endå fleire folk. Trur likestillingsministeren vår at det vil bli behov for å oppretta søndagsopne barnehagar også når fleire i varehandelen må arbeida på søndagar?

Statsråd Solveig Horne [12:23:58]: Jeg tror ikke jeg skal gå inn i barnehagepolitikken – det er det kunnskapsministeren som skal ta seg av. Det som er viktig å få fram, er at en åpning for at flere butikker kan ha søndagsåpent – det er også i dag søndagsåpne butikker – også vil åpne opp arbeidsmarkedet for flere.

Jeg har møtt mange innvandrere, både gutter og jenter, som ønsker å prøve seg ute i arbeidslivet, som ønsker seg arbeid. Det er kvinner som ønsker å ha mer arbeid, men det er også menn, for det er ikke sånn at det bare er kvinner som jobber i varehandelen. Flere søndagsåpne butikker vil gjøre at det blir flere arbeidsplasser, som igjen gjør at flere kan få inntekt og forsørge seg selv.

Ingunn Gjerstad (SV) [12:24:50]: Det er riktig at det er eit fleirtal av kvinner som jobbar i varehandelen, og det er nok riktig at det er mange som ønskjer seg inn i varehandelen. Eg høyrde nyleg at det var 100 søkjarar til ein jobb på ein REMA 1000-butikk, og det viser at det er mange ungdommar som vil inn der. Spørsmålet mitt er om det er i tråd med regjeringa sin familiepolitikk at vi skal få ein situasjon i varehandelen der vi ikkje har vaksne kvinner med barn som tilsette, men berre studentar om søndagane eller godt vaksne folk som ikkje har barn. Er det ein god familiepolitikk at på eit stort område av arbeidslivet skal det ikkje vera lett for kvinner med barn å arbeida?

Statsråd Solveig Horne [12:25:43]: God familiepolitikk er å ha gode, fleksible løsninger for den enkelte familie. For enkelte familier kan faktisk søndagsåpne butikker gjøre at man kanskje har fri en dag i uka, mens man må jobbe på søndagen. Det kan være en fordel for familiene, alt etter hvordan de innretter seg.

Jeg tror det er viktig at vi her klarer å ha begge tanker i hodet samtidig: Flere søndagsåpne butikker vil medføre at flere kan komme seg ut i arbeid og få inntekt, men det kan også medføre at familiene kan få en større fleksibilitet i hverdagen sin. Og så må det være opp til den enkelte familie om de ønsker å handle på en søndag eller en onsdag eller en mandag. Det kan altså medføre at det er flere familier som får en større fleksibilitet enn det representanten tar til orde for.

Spørsmål 11

Freddy de Ruiten (A) [12:26:42]: «Viser til tidligere skriftlig spørsmål nr. 593 (2013-2014) og skriftlig spørsmål nr. 58 (2014-2015) om gebyr for å betale med kort via betalingsautomaten på mange legekontorer. Helse- og omsorgsministeren var i sine svar klar på at dette var uønsket og i strid med regelverket. Justis- og beredskapsdepartementets lovavdeling har senere konkludert med at dette likevel kan tillates. Det lønner seg med andre ord for pasienten å betale kontant framfor med kort.

Hvordan kan statsråden bidra til at pasientene slipper å betale denne ekstra egenandelen for kortbetaling?»

Statsråd Bent Høie [12:27:21]: Jeg vil nok en gang være tydelig på at det er Stortinget som skal fastsette hvor mye pasientene skal betale for å benytte seg av fastlegetjenester. Mitt viktigste bidrag i denne saken vil være å bringe klarhet i regelverket. Oppfølgingen av den enkelte fastlege eller fastlegekontor er en kommunal oppgave.

Staten er ikke part i avtalen mellom kommune og fastlege. Det er kommunen som må vurdere om de tjenestene som fastlegene yter på deres vegne, er i tråd med gjeldende regler. Jeg er imidlertid i god dialog med både KS og Legeforeningen i denne saken.

I brev til Stortinget 23. januar i år redegjorde jeg for en uttalelse fra Justis- og beredskapsdepartementet om fastlegers mulighet til å kreve gebyr fra pasienter hvis de betaler med kort. I brevet skrev jeg at fastlegen har anledning til å kreve gebyr, men at det er klare begrensninger knyttet til hvilke kostnader gebyret kan dekke.

Et av selskapene som leier ut betalingsautomater til fastlegene, hevder at deres forretningsmodell med å kreve 5 kr i gebyr fra pasienter per transaksjon er i tråd med gjeldende regelverk. Jeg bestrider, som sagt, ikke at fastlegen kan kreve et transaksjonsgebyr, men jeg reagerer på gebyrets størrelse. Dette har jeg formidlet til det aktuelle selskapet, til KS og til Legeforeningen, som alle er involvert i saken.

Det skal ikke være tvil om hva helsemyndighetene mener. Derfor har både Helsedirektoratet og Helseøkonomiforvaltningen lagt ut informasjon om dette på sine nettsider.

sider. Jeg har også bedt Helsedirektoratet følge opp spørsmålet om gebyrets størrelse overfor det aktuelle selskapet.

Jeg ser at betalingsautomater kan være tidsbesparende for pasientene, samtidig som helsepersonellet som betjener pasientene på venteværelset, får frigitt tid. Dette kan være en mer rasjonell måte å organisere arbeidet på fastlegekontoret på. Mitt poeng er at fastlegene ikke kan skyve hele regningen for dette på pasientens egenandel, samtidig som de selv sitter igjen med gevinsten av den tiden som blir frigitt.

Jeg håper at dialogen mellom Helsedirektoratet og det aktuelle selskapet vil bidra til at gebyret reduseres betydelig, eller at selskapet slutter å tilby denne modellen. Når vi vet utfallet, vil jeg vurdere om det er nødvendig med ytterligere tiltak.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Freddy de Ruiter (A) [12:29:52]: Jeg synes helseministeren her har en god plan. Jeg kunne kanskje ønske å få høre litt mer om hvilket tidsperspektiv en legger til grunn. Jeg er innforstått med at det er kommunene som har ansvaret for fastlegene, men jeg tror det vil være en stor fordel å ha en enhetlig praksis, slik at en ikke har forskjellig praksis nærmest fra kommune til kommune og fra legekontor til legekontor.

Så bekymrer det meg litt at det aksepteres at en tar et transaksjonsgebyr så lenge dette åpenbart er besparende for det enkelte legekontor, og at det er mest hensiktsmessig at en benytter seg av kort framfor kontanter.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Hvilket tidsperspektiv ser han for seg for når en får konkludert her?

Statsråd Bent Høie [12:30:55]: Vurderingen fra Justisdepartementet kom i januar, og vi har allerede, som jeg sa i mitt første svar, igangsatt et arbeid sammen med KS og Legeforeningen og gitt tilbakemelding på vår tolkning av dette til det aktuelle selskapet. Det ligger også informasjon allerede på HELFOs og Helsedirektoratets hjemmesider om dette. Jeg håper at dette nå fører til en endring av praksis, men, som jeg sa i mitt forrige svar, det må vi også følge med på.

Når det gjelder spørsmålet om å ha et transaksjonsgebyr, er det sånn at det er hjemlet i finansloven, og det er det som også er bakgrunnen for at Justisdepartementet kom til en justert versjon av det som var mitt første svar på dette til representanten. Så det som er knyttet til finansavtaleloven, er heller ikke noe som ligger under Helse- og omsorgsdepartementet.

Freddy de Ruiter (A) [12:32:00]: Jeg har også forstått at dette reguleres i annet lovverk. Men min bekymring som generalistpolitiker er at dette også kan få en smitteeffekt. Det ser vi på flere andre områder hvor en vurderer liknende transaksjonsgebyrer. Sett opp mot at en ønsker å gå over til et kontantfritt samfunn, virker dette litt meningsløst, for å si det sånn.

Min utfordring og mitt spørsmål til ministeren er om

han vil snakke med sine kollegaer og også diskutere adgangen til å ta denne type gebyrer både på legekontorer og andre plasser, så vi ikke her får en smitteeffekt med skjulte egenandeler og transaksjonsgebyrer.

Statsråd Bent Høie [12:32:44]: Spørsmål knyttet til finansavtaleloven er spørsmål som en bør ta opp med justisministeren. Det jeg er opptatt av, er at pasientene ikke opplever at det er andre enn Stortinget som bestemmer hva som skal være egenandelene i helsetjenesten. Derfor mener vi at sånn som loven er nå, kan en ta transaksjonsgebyr på samme måte som en gjør når en betaler med kort enkelte steder. Men det å la hele kostnaden knyttet til denne nye teknologiske utviklingen lempes over på pasientene, samtidig som fastlegekontoret helt klart har en fordel av frigitt tid, er en utvikling jeg mener ikke er i tråd med loven.

Spørsmål 12

Jan Böhler (A) [12:33:48]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helse- og omsorgsministeren:

«I Oslo har bare 91 prosent av 16-åringene fullført barnevaksinasjonsprogrammet. I noen grupper og områder ligger dekningen enda lavere. Det er bekymring for at vi kan få flere utbrudd av smittsomme sykdommer som meslinger. Det har også vært opp mot hundre tilfeller av tuberkulose i året i Oslo, som ikke lenger inngår i det generelle programmet.

Hvordan ser statsråden på muligheten for å innføre et forsøksprosjekt med obligatorisk barnevaksinasjonsprogram i Oslo, og hvilke sykdommer bør det eventuelt vaksineres mot?»

Statsråd Bent Høie [12:34:27]: Vi har høy oppslutning om barnevaksinasjonsprogrammet i Norge i dag. Utbruddene av meslinger andre steder i verden som vi har sett den siste tiden, har vist at vi er nødt til å arbeide med å opprettholde det høye nivået vi har på dekningen i Norge.

Helsesystemet vårt bygger på tillit og åpenhet. Folk må ta egne valg, selvfølgelig basert på råd fra helsemyndighetene. Når det gjelder barnevaksinasjonsprogrammet, er det helsesøstrene som gjør den viktigste informasjonsjobben. Helsesøstrene møter foreldre og barn hver eneste dag, og helsestasjonene våre har bortimot 100 pst. oppslutning.

Jeg tror at oppmerksomheten som denne saken har fått den siste tiden, også vil bidra til at foreldre blir mer oppmerksomme på hvilke konsekvenser det kan få hvis man ikke vaksinerer barna sine. Jeg mener at tvang ikke er veien å gå – det er min klare oppfatning. Hvis vi innfører obligatorisk barnevaksinasjon, vil vaksinasjonsskeptikere kunne si at påbudet kommer fordi argumentene for vaksinerer ikke er gode nok til at folk vaksinerer barna sine frivillig. På lengre sikt kan et påbud føre til lavere oppslutning om programmet. Skeptikerne vil uansett kunne søke om fritak eller la være å møte opp til vaksinerer.

Barnevaksinasjon er frivillig og bør fortsatt være det i Norge. Vi trenger en åpen debatt for å opprettholde tilli-

ten til programmet i befolkningen. I så måte er jeg glad for at representanten har stilt spørsmålet i spørretimen. Jeg tar gjerne imot forslag til hvordan vi sammen kan bidra til høyest mulig oppslutning om barnevaksinasjonsprogrammet.

Jan Böhler (A) [12:36:06]: Tusen takk for svaret. Hvis man ser på de oversiktene som bl.a. Aftenposten har brakt de siste dagene, ligger Norge i nedre del av det nedre sjiktet når det gjelder vaksinasjonsdekning i europeiske og vestlige land, på 91 pst., som nevnt. Problemstillingen rundt obligatorisk program eller tilbud – som vi skal overbevise flest mulig om at de må være med på, noe jeg er helt enig med statsråden i – kan det vel være litt mer grunn til å reflektere over. Vi har f.eks. obligatorisk skole i Norge, og hvis barn blir alvorlig syke, er det selvsagt obligatorisk at de skal behandles, at ikke foreldrene kan nekte det. Man kan vel da også tenke seg at vi skal beskytte først og fremst barnet ved å ha obligatorisk vaksinasjon, og beskytte samfunnet – det som heter å gi best mulig flokkbeskyttelse – ved å ha obligatorisk vaksinasjon. Det er vel ikke så umiddelbart klart at vi ikke kan ha hensynet til barnet og hensynet til samfunnet som hovedprinsipp i dette.

Statsråd Bent Høie [12:37:25]: Jeg har nok den grunnleggende holdningen at det først og fremst er det å formidle kunnskap, konsekvenser og holdninger som er viktig i den type spørsmål. Så er det ikke minst viktig å basere dette på tillit, en tillit mellom helsemyndighetene og befolkningen, for det er også situasjoner der vi er nødt til å be folk om å komme og bli vaksinert – i krisesituasjoner – og det å skape den holdningen at dette er noe som staten kan tvinge på befolkningen, er jeg redd for nettopp undergraver den tilliten som vi er helt avhengige av. Vi må også få fram bedre informasjon til befolkningen om at dette ikke er noe som man gjør bare for sitt eget barn, men også i solidaritet med andre barn, f.eks. barn som har allergier, og som ikke kan vaksineres.

Jan Böhler (A) [12:38:29]: Jeg takker for det svaret. Spørsmålet blir da, når statsråden ikke ønsker å gå inn på forsøk med obligatoriske ordninger – som det er i en del land som ligger atskillig høyere på dekning enn oss – hva vi ellers kan gjøre for å nå ut. Jeg tror at den andelen som ikke vaksinerer barna sine på grunn av en bevisst tenkning og filosofi rundt det å ta vaksiner, ikke nødvendigvis utgjør flertallet av dem som ikke gjør det. Det er også andre grunner, f.eks. manglende informasjon, manglende kunnskap og manglende oppfølging. Spørsmålet mitt er da hva statsråden vil gjøre alternativt for å nå bedre ut, og om det er aktuelt å utvide vaksinasjonsprogrammet, slik at bl.a. hepatitt B-vaksine tilbys til alle. I tillegg har det vært aktuelt å tilby HPV-vaksine også til guttebarn, og også når det gjelder tuberkulose, er det engstelse for at vi ikke når ut til de gruppene den vaksinen bør nå, sånn som situasjonen er nå.

Statsråd Bent Høie [12:39:40]: Store studier med registerkobling er nå satt i gang av forskere ved Folkehelse-

instituttet i bl.a. den hensikt å avdekke faktorer som gir lav eller høy vaksinasjonsdekning i ulike befolkningsgrupper. Det pågår også et kontinuerlig informasjonsarbeid med foreldrerettet informasjon på nettsider og via brosjyrer, og de viktigste brosjyrene oversettes også til en rekke språk, i tillegg til bokmål, nynorsk og samisk. Den viktigste informasjonsjobben gjøres av helsesøstrene, og mye av Folkehelseinstituttets vaksinasjonsrådgivning er beregnet på å holde helsesøstrene oppdatert på kunnskap de trenger i møte med foreldre og barn i forbindelse med vaksinasjon.

Det er også slik at vi nå jobber med en egen legemiddelmelding til Stortinget. Spørsmål knyttet til utvidelse av vaksinasjonsprogrammet vil også bli berørt der, samtidig som det også alltid er et spørsmål som baserer seg på i første omgang anbefalinger fra Folkehelseinstituttet, og i neste omgang blir behandlet i budsjettproposisjonen.

Spørsmål 13

Presidenten: Dette spørsmålet til arbeids- og sosialministeren besvares av kunnskapsministeren på vegne av arbeids- og sosialministeren.

Rigmor Aasrud (A) [12:41:03]: «Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ved to anledninger påpekt behovet for å konsekvensutrede økt bruk av midlertidighet i arbeidsmiljøloven, slik utredningsinstruksen krever. Dette fordi kvinner rammes i større grad enn menn. Barne-, likestillings- og inkluderingsministeren har ved flere anledninger svart at hun har tiltro til at arbeids- og sosialministeren har gjort de nødvendige utredninger.

Hva viser disse utredningene, og hvilke konsekvenser har de fått i lovarbeidet?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:41:37]: Arbeids- og sosialdepartementet har i Prop. 39 L for 2014–2015 lagt frem forslag til endringer i arbeidsmiljøloven, herunder forslag om adgang til midlertidig ansettelse på inntil tolv måneder på generelt grunnlag. Dette kan bidra til å lette adgangen til arbeidslivet for flere av dem som i dag sliter med å komme i arbeid. Det er en del av regjeringens politikk for å inkludere flere i det ordinære arbeidslivet.

I proposisjonen har departementet vurdert konsekvenser av forslaget både når det gjelder likestilling og andre forhold. Det er imidlertid ikke mulig å trekke noen klare konklusjoner om konsekvenser for likestilling i arbeidslivet, men det antas at det ikke blir store konsekvenser.

Av dem som er midlertidig ansatt i dag, utgjør kvinner om lag 60 pst. De fleste er ansatt som vikarer, mange av dem i offentlig sektor. Dersom regjeringens forslag fører til flere midlertidige stillinger i privat sektor, vil det kunne føre til at andelen menn i midlertidige stillinger vil øke, i og med at menn er i flertall i privat sektor.

Det er flere kvinner enn menn som har nedsatt arbeids- evne og mottar helserelevante stønader. Dette er grupper som kan ha nytte av forslaget.

Det å forsørge seg selv gjennom egen inntekt er grunnleggende for et likestilt samfunn. Regjeringens forslag er

et bidrag til å nå dette målet. Høy sysselsetting blant både kvinner og menn er grunnmuren i den norske velferdsstaten. Det er viktig for regjeringen å gjøre veien inn i arbeidslivet lettere gjennom et fleksibelt og forutsigbart lovverk.

Regjeringen mener det er behov for mer kunnskap om hvordan midlertidige ansettelser fungerer i det norske arbeidsmarkedet, herunder også hvordan det påvirker henholdsvis kvinner og menn. Arbeids- og sosialdepartementet har derfor inngått en flerårig forskningsavtale for å fremskaffe økt kunnskap om utviklingstrekk i arbeidslivet når det gjelder atypiske tilknytningsformer i forhold til faste ansettelser og effekter av endringer i regelverk. Arbeids- og sosialdepartementet vil følge utviklingen i bruken av midlertidige ansettelser i arbeidsmarkedet og løpende vurdere ytterligere behov for forskning og utredning.

Rigmor Aasrud (A) [12:43:52]: Jeg takker for svaret. Men statsråden svarer for så vidt ikke på det spørsmålet som ble stilt.

Utredningsinstruksen har ganske klare bestemmelser om at man skal utrede likestillingspolitiske konsekvenser i enhver sak som legges fram. Jeg kan ikke se at man faktisk har gjort den utredningen her. Da er spørsmålet til kunnskapsministeren, som vanligvis er opptatt av kunnskap: Hvorfor er ikke kunnskap i denne sammenhengen interessant? Er det fordi det gjelder likestilling?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:44:29]: Som jeg sa i svaret mitt, har man i proposisjonen vurdert konsekvenser av forslaget både når det gjelder likestilling og andre forhold. Og det at det ikke er mulig å trekke noen klare konklusjoner om konsekvensene for likestilling i arbeidslivet, betyr altså ikke at ikke utredningsarbeidet og vurderingen er gjort. Det betyr rett og slett at vurderingen er at materialet spriker i forskjellige retninger, og at det da er vanskelig å komme med en klar konklusjon.

Så mitt svar er, som i det første svaret, at dette er ivare tatt av Arbeids- og sosialdepartementet i den proposisjonen som er lagt frem.

Rigmor Aasrud (A) [12:45:05]: Jeg har forståelse for at kunnskapsministeren ikke kan gå direkte inn i dette, siden han ikke har det konstitusjonelle ansvaret for det. Men utredningsinstruksen krever noe mer enn at man foretar en vurdering i en lovproposisjon. Det må ligge noe bak det.

Det er spesielt at likestillingsombudet, som burde representere et fagorgan som har noe peiling på disse problemstillingene, sier:

«De foreslåtte endringene om midlertidighet vil øke kvinners utsatthet i arbeidslivet, og gi en økt risiko for diskriminering i forbindelse med graviditet og foreldrepermisjon.

Våre saker viser at det å være midlertidig ansatt gjør deg ekstra utsatt for graviditetsdiskriminering.»

Tar likestillingsombudet feil?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:45:53]: Jeg har på eget grunnlag ikke gått inn og foretatt en vurdering av det forskningsmaterialet som er tilgjengelig her, og veid det opp mot hverandre. Men jeg konstaterer at departementet har foretatt en vurdering av konsekvensene av forslaget.

Så er det vel kanskje sånn, som det ofte er med forskning, at bevisene ikke er entydige. Det er i hvert fall slik i samfunnsforskningen at det ofte kan være vanskelig å sette to streker under svaret. Hvorvidt likestillings- og diskrimineringsombudet har et godt og solid forskningsmessig belegg for sin ganske klare og tydelige påstand, tør ikke jeg vurdere nå. Men det er slett ikke umulig at det også finnes andre perspektiver på dette, som også kan belegges med noen forskningsfunn.

Spørsmål 14

Geir Pollestad (Sp) [12:46:52]: Mitt spørsmål går til landbruks- og matministeren:

«Korleis vil statsråden utforme politikken og komande jordbruksoppgjjer for å sørgja for at auka matproduksjon skjer på norske ressursar?»

Statsråd Sylvi Listhaug [12:47:07]: Regjeringen ønsker å legge til rette for økt matproduksjon. Og god utnytting av jordbruksarealet er grunnlaget for det. Det som produseres, er enten planteprodukter til mat direkte, eller fôr til dyr som gir oss husdyrprodukter. Det produseres dyrefôr på rundt 90 pst. av jordbruksarealet vårt. Når vi ser grovfôr og kraftfôr samlet, så er rundt 80 pst. av dyrefôret produsert i Norge. Samtidig har jordbruket alltid hatt behov for å importere noen fôråvarer. Det gjelder særlig protein, for å få god kvalitet på kraftfôret. Her har vi liten norsk produksjon, særlig etter at vi forbød bruk av kjøttbeinmel i kraftfôret. Jeg er glad for at fôrutviklerne stadig kommer lenger i å lage fôrrecepter som øker ytelsen og produktiviteten. Det er helt nødvendig at det arbeidet fortsetter, selv om det gir noe import. Bønder gjør det som lønner seg. Det er en sunn og naturlig drivkraft i all næringsvirksomhet.

I bunn og grunn handler representanten Pollestads spørsmål om størrelsen på førkornproduksjonen og import av proteinråvarer. Økt husdyrproduksjon vil gi økte markedsmuligheter for bønder som produserer førkorn og proteinvekster. Arealproduktiviteten må økes. Det må investeres i jorda. Men jeg har ingen prinsipielle motforestillinger mot at det blir importert råvarer vi ikke klarer å produsere selv. Jeg vil også peke på at mange andre driftsmidler i sin helhet er importert, uten at jeg registrerer tilsvarende bekymring for det. Representanten Pollestad vet godt at korn- og kraftfôrpolitikken er en balansegang som er vanskelig også for jordbruket. Økt kornpris er økt inntekt for kornbøndene, men tilsvarende økt kostnad for husdyrbøndene.

For å øke produksjonen er det viktig at driftige bønder får frihet til å utvikle og utnytte ressursene på bruket sitt og forbedre lønnsomheten. Derfor endret vi på tilskuddsprofilen og hevet noen tak i oppgjøret i fjor, slik at tilpas-

ningene i større grad kan skje ut fra hva brukets ressurser gir grunnlag for. Norge er et grasland. Likevel er det storfe- og lammekjøtt vi har underdekning av. Jeg har tro på at endringene i fjorårets oppgjør vil stimulere mange til å utvide produksjonen. Da vil vi både dekke forbrukernes etterspørsel bedre og øke bruken av norske ressurser, også beiteressursene i utmarka.

Jeg kan selvsagt ikke komme inn på årets jordbruksoppgjør før i mai, noe jeg regner med at representanten Pollestad har full forståelse for.

Geir Pollestad (Sp) [12:49:45]: Jeg takker for svaret.

Jeg fikk i går en rapport fra Spire, Utviklingsfondets ungdom. De har laget en rapport som heter Soyalandet. Her ligger det mange interessante forslag om hvordan det er mulig å øke produksjonen på norske ressurser.

Nå er det ikke sånn at det er bare Spire som er opptatt av dette. Et flertall på Stortinget sa følgende i innstillingen om jordbruksoppgjøret 2014:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at reell økt selvforsyningsgrad er avhengig av at økt matproduksjon skal være med grunnlag i norske ressurser. Dette må legges til grunn ved utformingen av landbrukspolitikken.»

Mitt oppfølgingsspørsmål er: Hvordan påvirker denne merknaden arbeidet med og forberedelsene til jordbruksoppgjøret som nå skjer i departementet?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:50:39]: Det er sånn at Norge har et matkornareal, eller et matjordareal, på 3 pst. av landet, mens over 40 pst. er velegnet til beite. Det betyr at hvis vi skal utnytte de norske ressursene mer, handler det om å satse på dyreslag som kan utnytte den typen fôrressurser. Det har denne regjeringen lagt til rette for gjennom at vi har økt satsingen på sau og gjort det mer økonomisk lukrativt å satse innenfor den næringen, spesielt for dem som ønsker å satse større.

Så er det sånn at noen av dyreslagene våre er kraftfôrintensive. Svin og kylling er eksempler på det. Da kan man velge om man vil importere råvarer til kraftfôret, eller om man vil importere ferdigproduserte svine- og kyllingprodukter fra utlandet. For meg er det viktig å legge til rette for at vi kan ha svine- og kyllingproduksjon i Norge, og det betyr altså at behovet for kraftfôr vil være der.

Geir Pollestad (Sp) [12:51:44]: Jeg takker igjen for svaret. Jeg forstår også at det er behov for kraftfôr i norsk matproduksjon.

Jeg husker tilbake til jordbruksoppgjøret i fjor, det endte jo opp i Stortinget, og statsråden ble overkjørt både når det gjaldt nivå, støtte og vesentlige punkt i innretningen.

Mitt oppfølgingsspørsmål går litt mer på hvordan en kan forvente det denne våren, for nå har jo Kristelig Folkeparti, Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre vært på en type samlivskurs i Nydalen og drøftet samarbeidsformene framover. Da er mitt spørsmål: Hvordan vil statsråden legge opp årets oppgjør? Vil en få et tilbud til jordbruket

som har et politisk flertall på Stortinget bak seg, eller har en tenkt å gjennomføre oppgjøret etter fjorårets modell?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:52:36]: Det er ikke naturlig for meg å gå inn på jordbruksoppgjøret i år. Det regner jeg med at representanten Pollestad har stor respekt for, fordi det er et arbeid som nå skal pågå framover. Tallene fra Budsjettnemnda kommer først etter påske, og det er jo grunnlaget for det arbeidet som vi skal gjøre.

Når det gjelder jordbruksoppgjøret i 2014, som representanten var inne på, var jeg meget godt fornøyd med de resultatene vi fikk til der. Det var en dreining i kursen som nettopp stimulerer til økt produksjon, og jeg tror at vi kommer til å se resultater av det i årene som kommer.

Så rakk jeg ikke å svare på deler av det forrige spørsmålet til representanten Pollestad, det som gikk på hvordan man kan utvikle fôrbestanddeler i Norge. Der er vi helt enige om at i den grad vi kan greie å redusere importen ved å greie å ha lønnsomme produksjoner i Norge av f.eks. protein, ønsker vi det, og det er også derfor vi satser på forskning og innovasjon. Det er et eget prosjekt på Ås som heter Foods of Norway, og jeg håper at det kan gi gode resultater.

Spørsmål 15

Rasmus Hansson (MDG) [12:53:51]: Spørsmålet til landbruks- og matminister Listhaug lyder:

«I vårsesjonen 2014 ba en enstemmig næringskomité regjeringen om en helhetlig jordvernplan. I den forbindelse skrev statsråden: «jeg vil sammen med kommunesektoren vurdere virkemidler for en best mulig planlegging og ivaretagelse av arealene». På departementets nettsider står det at arbeidet med en helhetlig strategi for jordvern er i gang.

Er det i dette arbeidet lagt vekt på at den beste matjorda befinner seg i et fåtall av våre kommuner?»

Statsråd Sylvi Listhaug [12:54:27]: Det er riktig som representanten Rasmus Hansson peker på, at arbeidet med en strategi for jordvern er i gang. Vi følger også opp regjeringens politiske plattform, som sier at vi skal ta vare på god matjord, men balansere jordvernet mot storsamfunnets behov.

I denne sammenhengen vil jeg understreke at vi har etablert kontakt med KS som representant for kommunesektoren, og at Landbruks- og matdepartementet i morgen arrangerer en areal- og jordvernkonferanse i Oslo, nettopp i samarbeid med KS.

Matjorda kan klassifiseres på flere måter, bl.a. ut fra hva den skal brukes til. Kornproduksjonen, og særlig matkornproduksjonen, er en svært viktig produksjon for selvforsyningsevnen. Folk har i stor grad bosatt seg der det har vært og er gode jordressurser, og det er i slike områder ekspansjonspresset fra en økende befolkning ofte er størst. Det er også derfor det er i slike områder vi står overfor de vanskeligste avveiningene mellom ulike hensyn.

Jordvernstrategien skal ta utgangspunkt i de utfordrin-

gene vi har når det gjelder jordvern, og foreslå tiltak for å møte disse.

Jeg tar sikte på at jordvernstrategien vil bli presentert for Stortinget for sommeren.

Rasmus Hansson (MDG) [12:55:41]: Jeg takker for statsrådets svar og ser lyst på at jordvernstrategien vil komme allerede før sommeren. Det trenger vi. Som statsråden påpekte, er det nettopp i de store kommunene med mye av de aller beste matjordressursene at presset er størst. Selv om det er mye kompetanse i mange kommuner til å håndtere dette, er det altså sånn at vi i kommune etter kommune – og kanskje i enda større grad enn tidligere – ser press. Tanumplataet i Bærum, i Drammen planlegges det nedbygging, Dæhljordet i Vestby, Nordbyjordet i Skedsmo osv. er eksempler på områder som er under press akkurat nå.

En av hovedårsakene til at dette er et problem, er at matjord er mindre verdt som matjord enn hvis man legger et lag med asfalt oppå den og parkerer en bil der. Denne prisforskjellen er en driver for at man ikke velger andre løsninger enn å bygge ned den beste matjorda vår. Det har vært foreslått av flere en nedbyggingsavgift for matjord som vil jevne ut denne prisendringen. Vil statsråden vurdere en sånn avgift?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:56:51]: Nå skal vi jobbe med jordvernstrategien, og det er også laget en rapport og en utredning fra Asplan Viak som vi selvfølgelig vil se nøye på, så det er spørsmål vi må komme tilbake til. Det som jeg synes er et stort poeng, er at kommunestrukturen i Norge heller ikke underbygger det at vi tar vare på jorda. Kjører man fra Oslo til Eidsvollbygningen, passerer man seks kommuner, seks kommuner som kjemper om innbyggere, som kjemper om næringsvirksomhet, som kjemper om å få den veksten som er i dette området. Det mener jeg er et problem for jordvernet fordi en da ikke ser helhetlig på større areal. Jeg tror at bare vi hadde fått til den kommunereformen som vi er i gang med, på en god måte, ville det bidra positivt for jordvernet i Norge.

Rasmus Hansson (MDG) [12:57:46]: Jeg merker meg at det er veldig mange av landets problemer som regjeringen ønsker å løse ved å slå sammen kommuner. Jeg er ikke like overbevist om at det vil fungere godt.

Det er et interessant utgangspunkt at vi har en jordlov i dette landet, vedtatt her, som sier:

«Dyrka jord må ikkje brukast til føremål som ikkje tek sikte på jordbruksproduksjon. Dyrkbar jord må ikkje disponerast slik at ho ikkje vert eigna til jordbruksproduksjon i framtida.»

Likevel har vi altså en utvikling som er stikk i strid med det som står i vår egen jordlov. I Sveits har de løst dette ved å verne 40 pst. av den beste matjorda gjennom en helhetlig plan for vern av matjorda. De har kriterier for matjordvern i prosjekter som er særlig viktige for samfunnet:

- den aller mest effektive arealutnyttelsen sammenlignet med alle andre
- ikke muligheter for annen arealutnyttelse
- tapte arealer skal erstattes fysisk

Dette er krav som må være oppfylt for at man skal kunne bygge ned matjord i Sveits.

Er statsråden villig til å vurdere en sånn kategorisering i en matjordplan?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:58:56]: Nå mener jeg det er viktig at regjeringen får jobbet med den planen. Så skal vi komme tilbake med et forslag, og så får vi ta de diskusjonene da. Det jeg vil påpeke, er at det er mange andre ting som har gjort at presset på matjorda er sterkere. For eksempel markagrensen, som er viktig i mange av kommunene som ligger nettopp i de strøkene der en ser mye verdifull matjord, gjør at mange kommuner står igjen med ett alternativ, nemlig at de må bygge ned matjord. Her er det flere forhold som spiller inn med tanke på at vi har fått den situasjonen som er nå. Det er jo sånn at folk gjerne vil bo i sentrale strøk, de vil bo der denne gode matjorda er, og selv om vi har veldig mye areal i Norge, hjelper ikke det så lenge folk ikke ønsker å bo på de stedene der det er lettere å bygge ut. For denne regjeringen er det viktig å få til en god balanse mellom behovet for å ta vare på matjorda og samtidig hensynet til de behovene som samfunnet har, eksempelvis en utbygging av samferdselssektoren.

Spørsmål 16

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [13:00:15]: Jeg ønsker å stille kunnskapsministeren følgende spørsmål:

«Regjeringa har varslet innføring av 5-årig lærerutdanning på masternivå fra 2017. Foreløpig er det svært uklart hvordan oppbygningen av en ny masterutdanning skal være. Kravene til fordypning vil påvirke hvor mange og hvilke fag studentene kan velge.

Hvordan vil statsråden sørge for fortsatt tilstrekkelig rekruttering i alle undervisningsfag utover basisfagene norsk, matematikk og engelsk?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:00:47]: Jeg må si meg enig i premisset til representanten Tingelstad Wøien, og det er at enkelte ting fortsatt er uklart med hensyn til oppbygningen av en ny femårig lærerutdanning, som vi tar sikte på å innføre i 2017. Dette er imidlertid forhold som vi arbeider for fullt med å klargjøre. Jeg har nylig satt ned et rammeplanutvalg som skal foreslå en oppbygning som er i tråd med strategien Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen. Utvalget legger frem forslaget sitt i november. Gjennom normal høring og beslutning vil mye av oppbygningen bli fastlagt, og den nye grunnskolelærerutdanningen blir en femårig integrert lærerutdanning.

Selv om det er besluttet at norsk, matematikk og engelsk er masterfag som skal prioriteres, så vil lærerutdanningene selvfølgelig også bestå av de andre undervisningsfagene som vi har bestemt at grunnskolen skal inneholde. Med det mener jeg rett og slett at de nye femårige lærerutdanningene skal være flerfaglige utdanninger som møter skolens behov for lærerkompetanse. Det er helt naturlig at studentene får undervisningskompetanse i flere fag, fordi masterfordypningen bare delvis sier noe om hva utdanningen skal inneholde.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [13:02:01]: Takk for svaret.

Jeg vet at statsråden har satt ned dette rammeplanutvalget, og vi er jo spente på hva de vil legge opp til når de kommer med sin anbefaling i november.

Bakgrunnen for spørsmålet mitt er – som statsråden sikkert har observert – at jeg de siste månedene har fartet litt rundt i Norges land og vært på veldig mange av landets lærerutdanningsinstitusjoner, og der ute har det vært en usikkerhet og uklarhet når det gjelder innføringen av den femårige masterutdanningen i lærerutdanningen. Det er sagt en del om hvordan en ønsker å bygge det opp, hvilke fag en ønsker å ha mastere i, og jeg lurer på hvordan statsråden vil sikre at effekten av masterutdanningen og strengere krav til undervisningskompetanse og innstramning i muligheten til dispensasjon fra disse ikke vil føre til en økning i antall ufaglærte lærere også i skolen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:03:04]: En femårig masterutdanning og de nye kompetansekravene som vi nå har sendt til Stortinget, vil ikke, mener jeg, i seg selv føre til et større behov for ufaglærte, men det er jo allerede i dag for mange ikke-lærer kvalifiserte som tar vikartimer og jobber i den norske skolen. Samarbeidspartiene gjorde i statsbudsjettet for 2015 et grep med tanke på det. Det ligger i dag 50 mill. kr inne i statsbudsjettet, som skal brukes i år nettopp for å kunne målrette seg inn mot de som jobber i skolen, men som ikke har lærer kvalifikasjoner. Det kan f.eks. være alt fra yrkesfaglærere som mangler yrkesfagpedagogikk, til personer som har en bachelorutdanning og jobber i skolen, men mangler pedagogikk. Jeg mener at samarbeidspartiene er godt i gang med å adressere den store utfordringen; at det er for mange som ikke er kvalifiserte lærere, som allikevel jobber i skolen.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [13:04:02]: Hvis vi ser den modellen fra Tromsø, så er jo den lagt opp til at en skal kunne velge noen fag, og at noen fag skal være obligatoriske. Det er basisfagene det da er lagt vekt på som de obligatoriske fagene som lærerstudentene skal kunne velge i undervisningen.

Det var en artikkel i Bergens Tidende rundt juletider, tror jeg, der det bl.a. sto at en kartlegging fra SSB om lærerkompetanse i 1999, 2005 og 2014 viser en negativ ut-

vikling, særlig for fagene kunst og håndverk. Det er disse fagene som blir kalt for litt tullefag i skolen, som vi har hatt lite vekt på de senere årene, som bekymrer særlig meg når det gjelder det med bredden i kompetanse. I 2014 var det altså nær 70 pst. av de lærerne under 30 år som underviser i kunst og håndverk i grunnskolen, som ikke hadde et eneste studiepoeng i faget. I 2005 var tallet 50 pst. Dette bekymrer meg veldig. De kreative fagene gir også bedre læring i andre fag, har det vist seg, så jeg lurer på hvordan statsråden vil sørge for at f.eks. kunst- og håndverksfagene og de praktisk-estetiske fagene ikke reelt blir tullefag i skolen, ikke minst når det gjelder ungdomstrinnet.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:05:11]: De praktiske og estetiske fagene, kunst og håndverk har en viktig, naturlig og selvfølgelig plass i den norske skolen. Hvis noen prøver å påstå at det er fag som er «tullefag», så tar de feil. Dette er en viktig del av den kompetansen som grunnskolen i Norge skal gi. Det er i dag fag med både praktiske elementer og teoretiske elementer, så det er ikke rene praktiske fag eller rene teorifag.

Jeg er helt enig i at det er et problem at det er veldig få som har fordypning i f.eks. kunst og håndverk. Jeg er ikke fremmed for at man også, etter at vi nå innfører kompetansekrav og forsterker kompetansekravene i norsk, engelsk og matematikk, skal se på kompetansekrav for andre fag i skolen, men jeg mener at vi må gjøre én ting av gangen, og i første omgang har vi nå sagt at det viktigste, og det vi prioriterer først, er norsk, matematikk og engelsk. Så er jeg åpen for den diskusjonen, selv om det også kan skape noen praktiske problemer ute på skolene.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [13:06:17]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.07.
